

ספר

# שולחן שמואל

**וענפיה**

אחרונים עד  
אחרוני דורנו

**הלכה**

מרחן השלחן ערוך  
והרמ"א

**שורשי**

מקרא, משנה, גמרא  
ראשונים

על סדר השלחן ערוך

## הלכות קידושין

אה"ע: כ"ו – ס"ה

הספר מביא בשורשי הלכה את מקורות הדינים: מקרא, משנה, גמרא וראשונים (מהבית יוסף) ומראה את השתלשלות ההלכה (שו"ע והרמ"א) מתוך המקורות. משם בענפי ההלכה מובאים האחרונים ואחרוני האחרונים (המפרשים על הדף, כולל פתחי תשובה) עד תשובות אחרוני דורנו, והרב יעקב יוסף זצ"ל, והכל בצורה בהירה וקלה להבנה. בנוסף תמצא בסוף הספר מבחני הסמכה לדיינות.

נערך בס"ד על ידי:

**שמואל בן ר' שלום אהרן חיים ירושלמי**

שנת התשפ"ג ירושלים.

ניתן לראות דוגמיות הספרים:

באתר ודיברת: <https://vedibarta.org/yerushalmi.html> שלחן שמואל, בצורה מרוכזת

או באתר סמיכה לרבנות <http://www.smicha.co.il>

או ב google 'ודיברת שלחן שמואל'

וכן ניתן להוריד מהאתר סיכומי אבן עזר וחושן משפט

[S2079395@GMAIL.COM](mailto:S2079395@GMAIL.COM)

אפשר לקבל ב - EMAIL דוגמיות הספרים שיצאו לאור

## חשוב מאוד !! הסבר על אופן כתיבת הספר

- שו"ע והרמ"א: "מצווה על היורשים לפרוע חוב אביהם". "עד שיפרעו לו" (יורשי ראובן) : *שלון מדוייקת לש"ע והרמ"א. עם דברי הסבר קצרים* (יורשי ראובן).
  - הפניות א.ב.: בא"ש לש"ע תמא נקודות הפניה (א) : א"ש : *שורשי הלכה ואנפי הלכה*.
  - מקורות: [בעל התרומה והרא"ש] : *סוף כל הלכה יופיע מקור ההלכה*.
  - שורשי הלכה (המקורות) כאן תמא את מקורות לש"ע והרמ"א, מהמארא והראשונים כפי שכתבו בבית יוסף
  - ענפי הלכה (האחרונים) כאן תמא את דעות האחרונים ואחרוני האחרונים לש"ע והרמ"א.
  - הערה: <sup>1</sup>: הרחבת הנושא בהצרה <sup>1</sup>.למטה סוף הדף.
  - הסימונים: ✓ (מודגש) - כן פסק לש"ע. ✓ (לא מודגש) - כ"פ הרמ"א
- ר"ת שביחים: רי"ו - רבינו ירוחם. נו"ב - נודע ביהודה. פת"ש - פתחי תשובה. ב"ש - בית שמואל. ח"מ - חלקת מחוקק. פו"ר, פ"ו - פריה ורביה. מפו"ר - מצוות פריה ורביה. באה"ט - באר היטב. ש"ז - שכבת זרע. שז"ל - שכבת זרע לבטלה. מסל"ת - מסיח לפי תומו. מראות הצובעות - הוא בעל חידושי מהרמ"ז (לפני כ 250 שנה), מ"ב - משאת בנימין. שאל"ס - שאין להם סוף. פי"ר - פניו ידיו ורגליו. ש"פ, ש"פ - שווה פרוטה. תכ"ד - תוך כדי דיבור.

### כל הזכויות שמורות למחבר



ניתן להשיג את הספרי "שולחן שמואל" וספרי "מעגלי החיים"

במחיר מוזל, ליחידים ולקבוצות

אצל המחבר בטלפון: 02-5811133 בפלאפון: 054-8456-923. [S2079395@GMAIL.COM](mailto:S2079395@GMAIL.COM)

הערות והארות יתקבלו בשמחה לכתובת מעלות דפנה 133/3 ירושלים

## תוכן עניינים – הלכות קידושין

אה"ע כ"ו: שלא לקדש בביאה, ואיסור ביאה על הפנויה אפילו אם יחדה, ובו ד' סעיפים,	
ו בו ד סעיפים.....	14
אה"ע כז: כיצד לשון הקידושין ושיאמר הוא ויתן הוא, ובו י' סעיפים .....	21
אה"ע כח: מקדש בגזל בפקדון או במלווה ובאיסור הנאה דאורייתא ודרבנן, ובו כ"ג	
סעיפים .....	39
אה"ע כט: שצריך ליתן הכסף במתנה שלימה, ודין המקדש במשכון או במנה ונמצא חסר	
או רע, ובו י' סעיפים .....	78
אה"ע ל: לאיזה מקום צריך ליתן הכסף, ודין אם קדשה בככר, ובו י"א סעיפים .....	96
אה"ע ל"א: שאין מקדשין בפחות משוה פרוטה, ואם צריך שומא, ובו ט' סעיפים ..	108
אה"ע ל"ב: כיצד האשה מתקדשת בשטר, ובו ד' סעיפים.....	124
אה"ע ל"ג: כיצד האשה מתקדשת בביאה, ובו ב' סעיפים .....	128
אה"ע ל"ד: ברכת האירוסין, ואם צריך עשרה, ובו ד' סעיפים.....	130
אה"ע ל"ה: דיני שליחות לקדושין, ובו ט"ו סעיפים .....	137
אה"ע ל"ו: כל דיני שליחות לאשה, ובו י"ב סעיפים .....	160
אה"ע ל"ז: כל דיני קדושי קטנה, ובו כ"ז סעיפים .....	168
אה"ע ל"ח: המקדש על תנאי וכל דיני תנאי, ובו ל"ט סעיפים.....	200
אה"ע ל"ט: מקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ומומין, ועל מי להביא ראיה	
אם נמצאו, ובו ז' סעיפים .....	239
אה"ע מ': דין המקדש לאחר זמן, כגון לאחר שתלד ודומיו, ובו ח' סעיפים.....	250
אה"ע מ"א: דין המקדש שתי אחיות, או הרבה נשים והיו בהם נכריות, ובו ד' סעיפים	
.....	261
אה"ע מ"ב: אין מקדשין אלא לרצון האשה ובפני שני עדים, ובו ה' סעיפים.....	264
אה"ע מ"ג: אין קידושין לקטן, ודיני קטן וקטנה אם הגדילו, ובו ב' סעיפים .....	292
אה"ע מ"ד: קדושי חרש שוטה וקטן עריות וחייבי לאוין, ובו י"ב סעיפים .....	296
אה"ע מ"ה: שחוששין לסבלונות ולכתובה, ובו ג' סעיפים .....	307
אה"ע מ"ו: דיני קלא בקדושין ואם מבטלין הקול, ובו ח' סעיפים.....	316
אה"ע מ"ז: עדים המכחישים זה את זה בקדושין, או היא אומרת: נתקדשתי, וחזרה, ובו	

- 328 ..... ד' סעיפים.
- 337 ..... אה"ע מ"ח: אמר לה קדשתך, והיא אומרת: לא, או להפך, ובו ז' סעיפים.....
- 342 ..... אה"ע מ"ט: קדש אחת מחמש נשים וכל אחת אומרת אותי קדש, ובו ג' סעיפים....
- 344 ..... אה"ע נ: מתי חוזרין הקדושין והסבלונות, ודיני קנסות, ובו ז' סעיפים.....
- 364 ..... אה"ע נ"א: דברים שנקנו באמירה אם נתנו ליכתוב, ובו סעיף אחד.....
- 373 ..... אה"ע נ"ב: הפוסק מעות לחתנו ואינו רוצה ליתן לו, ובו סעיף אחד. ....
- אה"ע נ"ג: דין הפוסק לבנו או לבתו, אם קנו, ודין אם נפלה לפני היבם, ודין מתה הבת, ובו ג' סעיפים.....
- 377 ..... אה"ע נ"ד: דין הפוסק לבנו או לבתו, ומת, ובו סעיף אחד.....
- 389 ..... אה"ע נ"ה: דין הארוסה לעניין מזונות וקבורה וירושה, ואם יש לה כתובה, ובו ז' סעיפים
- 390 .....
- 401 ..... אה"ע נ"ו: כמה זמן נותנים לארוסה, ובו ד' סעיפים.....
- 406 ..... אה"ע נ"ז: היה לה חצר בדרך ונכנסה עמו, ובו סעיף אחד.....
- 408 ..... אה"ע נ"ח: כמה כסות יתן לבתו, ובו ב' סעיפים.....
- 409 ..... אה"ע נ"ט: המשיא בנו גדול בבית, קנאו, ובו ד' סעיפים.....
- 411 ..... אה"ע ס: דיני השושבינות, ובו סעיף אחד.....
- 411 ..... אה"ע ס"א: חופה לעניין מה קונה, ובו ב' סעיפים.....
- 422 ..... אה"ע ס"ב: מתי מברכין ברכת חתנים, ואם אוכלין בהרבה בתים, ובו י"ג סעיפים.
- 454 ..... אה"ע ס"ג: בעילת מצוה וברכתו, ובו ב' סעיפים.....
- אה"ע ס"ד: זמן נשואי בתולה וברכתה, ואלמנה, ואם אינו רוצה לעשות סעודה, ובו ו' סעיפים.....
- 460 .....
- 471 ..... אה"ע ס"ה: מצוה לשמח חתן וכלה, ודין מת וכלה, ובו ד' סעיפים.....
- 476 ..... שאלות ממבחני הרבנות הראשית.....
- 485 ..... לזיכרון עולם.....

## דברים אחדים

"אודה ה' בכל לבב" על שזיכני ושם חלקי מיושבי בית המדרש לעסוק בתורה הקדושה. לאחר שה' זיכני להוציא את החלק הראשון באבן העזר, יזכני ה' יתברך להוציא חלק השני באבן העזר הנקרא "הלכות קידושין" סימנם כ"ו – ס"ה. ספר זה הוא לעילוי נשמת אמי מורתי נעימה גולסטן (ירושלמי) בת חייט, הרי כפרת משכבה, שנלקחה מעמנו, לאחר יסורים קשים. ת.נ.צ.ב.ה. בעריכת הספר הושקעה מחשבה רבה כדי שיהיה קל להבנה, ולשינון מהיר של החומר. הסוגיות פורקו לנקודות ובכל נקודה הובאו המקורות ושיטות הפוסקים בצורה ברורה, עד לפסקי שו"ע והרמ"א על פי המקורות. משם הובאו לכל נקודה דיוני האחרונים. וזאת על ידי כמה כלים:

- א. חלוקת השו"ע והרמ"א לסעיפי משנה ותת סעיפים, דבר המקל לפרק את הנושאים לרכיבים פשוטים וקלים להבנה. תוך כדי הוספת ביאורים קצרים בגוף השו"ע.
  - ב. לכל סעיף וסעיף משנה ישנה הפניה למקור ממנו נפסקה ההלכה, ומשם הפניה לדיונים באחרונים על נושאים אלו.
  - ג. עריכת מחלוקות הראשונים/האחרונים בצורה של נקודות עם הטעמים, ופעמים רבות אף סיכום הדברים בטבלאות, כדי לזכור הדברים ביתר קלות.
  - ד. הדגשים המופיעים בספר נותנים ראיית 'על' עוד לפני הכניסה לפרטים.
- יש לציין כי מומלץ ללמוד תחילה את הסוגיות במקורן (גמרא, ב"י ואחרונים), ואז הספר יעזור מאוד להשלים את התמונה, וכמו כן בשינון החומר.
- יהי רצון מלפניך בורא העולם, שלא תצא תקלה מתחת ידי, ובמה ששגיתי העמידני על האמת, כי "שגיאות מי יבין". אני קורא ומבקש מכל מי שימצא טעויות או שיש לו הערות והארות על הספר שיודיענו ואשמח לקבל את התיקונים.
- הן בפקס 02-582-2581 או באימל: [S2079395@GMAIL.COM](mailto:S2079395@GMAIL.COM)

תחילה רצוני להודות לנוות ביתי, על כל העזרה והסיוע שלה כדי שאוכל להתפנות ללימוד, כמו כן ברצוני להודות לכל העוזרים והמסייעים להוצאת הספר. יהי רצון שהקב"ה ימלא כל משאלות לבם לטובה, ויפוצו מעינותיהם חוצה.



הקב"ה ישלם להם שכרם מושלם.  
אני הקטן – שמואל ירושלמי

## תפילה לפני הלימוד

יהי רצון מלפניך יי אלוקי ואלוקי אבותיי שלא יארע דבר תקלה על ידי, שלא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מותר אסור ולא על אסור מותר, ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי, ולא ייכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. ותאיר עיני במאור תורתך ותצילני מכל מכשול וטעות, הן בדיני אסור והתר, הן בדיני ממונות, הן בהוראה, הן בלימוד. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, ומה ששגיתי כבר, העמידני על האמת ואל תצל מפני דבר אמת עד מאוד, "כי יי ייתן חכמה מפיו דעת ותבונה".

## תפילות להצלחה

רבנו של עולם! אל תרפה את ידי לעת זקנתי מלעסוק בתורה ומלקיים מצוות. אל תשליכני לעת זקנה ככלות כוחי אל תעזבני.

ואל תקהה את שיני, ואל ימות שום אחד מבני ביתי בחיי. ונהייה תמיד מיושבים בדעתנו ושכלנו לעובדך באמת.

ותן בנו כוח ובריאות ואומץ וחוזק בכל אברינו וגידינו אכ"ר.  
( ומצא חיים )

רבנו של עולם! עזור לי ולכל בריאי רבנו עמך ישראל, שלא נחלה ולא נחטא ולא ניפול למיטה חס ושלום. ולא נצטרך לרופאים ולא להתעסק ברפואות.

ולכל חולי עמך בית ישראל שלח להם רפואה שלמה במהרה. והצילנו מכל צער וצרה דוחק ועוני ומכל דבר רע, כדי שנוכל לעבוד עבודתך וללמוד תורתך בלי שום מונע.

( עבד המלך )

## אזר לימודו יאמר

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי שְׁמַת חֲלָקֵי מְיוֹשְׁבֵי בֵּית הַמְדַרְשׁ וְלֹא שְׁמַת חֲלָקֵי מְיוֹשְׁבֵי קִרְנֹת. שֶׁאֲנִי מְשַׁכְּמִים וְהֵם מְשַׁכְּמִים, אֲנִי מְשַׁכְּמִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשַׁכְּמִים לְדַבְרֵי בְטָלִים, אֲנִי עֹמְלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינֶם מְקַבְּלִים שְׂכָר, אֲנִי רֹצִים וְהֵם רֹצִים אֲנִי רֹצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רֹצִים לְבֹאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרְדֵם לְבֹאֵר שַׁחַת אֲנָשֵׁי דָמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יַמֵּיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ".

לעילוי נשמת מר אבי ר' אהרון שלום חיים ירושלמי בן מרים. ת.נ.צ.ב.ה.

## הסכמות

מהספר הוקדם

**Rabbi CHAIM P. SCHEINBERG**  
Rosh Hayeshiva "TORAH ORE"  
and Morah Hora'ah of Kiryat Mattersdorf

**הרב חיים פינחס שיינברג**  
ראש ישיבת "תורה אור"  
ומורה הוראה דקריית מטרסדורף

בס"ד, חודש שבט, תשס"ט

### מכתב ברכה

הנה הביאו לפני קונטרס נוסף מלא ברכת ה' הנקרא בשם "שורשי ההלכה וענפיה", אשר חברו וליקטו הרה"ג רבי שמואל ירושלמי שליט"א, והוא סיכום הלכתי בהלכות חושן המשפט, מסודר בצורה ברורה משורש ההלכה בחומש ובתלמוד ועד ביאור דברי השלחן ערוך והפוסקים האחרונים, והכל עשה באופן נאות ויפה, דבר דבור על אופניו, וע"כ אברכהו שספרו זה יעלה לרצון לפני כל המעיינים בו, ויפיקו הנאה מהנכתב בו, ויזכה לשבת כל ימיו באהלה של תורה מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש.

חיים פינחס שיינברג

רחוב פנים מאירות 2, ירושלים, ת.ד. 6979, טל. 537-1513 (02), ישראל  
2 Panim Meiroi St., Jerusalem, P.O.B. 6979, Tel. (02) 537-1513, Israel

**Yitzhak Yosef**  
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel  
President of the Great Rabbinical Court



**יצחק יוסף**  
ראשון לציון הרב הראשי לישראל  
נשיא בית הדין הרבני הגדול

בס"ד, כ"ז שבט תשע"ד  
4-571/ע"ד

### דברי ברכה

הובאו לפני גליונות הספר "שורשי הלכה וענפיה" בעניני אבן העזר חופה וקידושין, מעשה ידי היקר והנעלה, שוקד באהלה של תורה, יראתו קודמת לחכמתו, חריף ובקי, משנתו זך ונקי, הרה"ג ר' שמואל ירושלמי שליט"א, ראיתי שסיכם ההלכות בטוב טעם ודעת דברי השו"ע והרמ"א, מקורות ההלכה בשורשיה בגפ"ת והראשונים, והוסיף דברי האחרונים הדנים בנושאים שונים, בהלכות אקטואליות העולות על שלחן מלכים, המתחדשות בזמננו, והכל עשה בעטו עט סופר מהיר, וסידרם בסדר נכון, בשפה ברורה וקלה, למען ירוץ הקורא בו, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף, איישר חיליה לאורייתא.

וברכתי להמחבר שליט"א שיהי רצון שיזכה לברך על המוגמר בקרב הימים, ויפוצו מעינותיו חוצה, להגדיל תורה ולהאדירה, ירום ונישא וגבה מאד, להגדיל תורה ולהאדירה.

בכרמת התורה,

יצחק יוסף

ראשון לציון הרב הראשי לישראל  
נשיא בית הדין הרבני הגדול







**David Lau**  
Chief Rabbi Of Israel  
President of The Chief Rabbinic Council

**דוד לאו**  
הרב הראשי לישראל  
נשיא מועצת הרבנות הראשית

בס"ד, ג' חשוון, תשע"ד  
7 אוקטובר, 2013  
הסי- 130.עד

לכבוד  
הרב שמואל ירושלמי שליט"א

מכתב ברכה

ראיתי עלים מספרך "שורשי הלכה וענפיה" בספר זה הבאת את ההלכות כשולחן ערוך, באופן המיקל על הלומד בהבנת נושאי ההלכה ומסייע לזכור את הדברים.

הדברים בנויים באופן תמציתי, ממקור ההלכה בתלמוד הולך סובב דברי הפוסקים הראשונים והאחרונים.

בספר זה קבצת כאמיר גורנה, חידושי הלכות הנוגעים לחלק אהע"ז הלכות חופה וקידושין. הכל מסודר באופן ראוי דבר דבור על אופניו. אין ספק שספרך יהיה לתועלת רבה עבור באי שערי בית המדרש, ובעיקר אלו שמאווים הוא להורות תורה בישראל, ורצונם לעבור את בחינות ההסמכה לכהן כרב בישראל, ספרך ישמש להם כאמצעי חזרה על מה שלמדו מתוך ספרי הטור, השו"ע ושאר הפוסקים.

אברך שתזכה להוציא לאור עולם עוד ספרי עזר להוגים בתורת ה', להגדיל תורה ולהאדירה.

המברך בכל לב,  
  
דוד לאו  
הרב הראשי לישראל



בית ירב ♦ ירמיהו 80, ירושלים ת.ד. 7525 ♦ מיקוד 91360 ♦ טל': 02-5313191 ♦ פקס: 02-5377872  
Beit Yahav ♦ 80 Yirmiyahu St., Jerusalem ♦ P.O.B. 7525 ♦ Tel: 02-5313191 ♦ Fax: 02-5377872  
דוא"ל: rabbia@rabbinate.gov.il



**Shlomo Moshe Amar**  
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel  
President of the Great Rabbinical Court

**שלמה משה עמאר**  
ראשון לציון הרב הראשי לישראל  
נשיא בית הדין הרבני הגדול

בס"ד, כ"ב תמוז, תשע"ג  
1-18-532/ע"ג

## דברי ברכה

היו למראה עיני גליונות ועלים מפירות עמלו של האברך היקר חובר חברים מחוכם, הרה"ג ר' **שמואל ירושלמי** שליט"א, אשר דרך לימודו בטור וב"י ושו"ע ונו"כ אסף כל השיטות אל פונדק אחד. והוסיף עליהם ציצים ופרחים מדברי גדולי הפוסקים בתשובותיהם. וכבר מילתי אמורה, כי יש לזהר שלא יהא עיקר הלימוד בספרי קיצורים היוצאים לאור בעת האחרונה, אלא על הלומדים הלכה להשקיע כל כחם ומרצם בשדה אשר ברכו ה', בסוגיות הש"ס, ובדברי מרן הקדוש זי"ע בבית יוסף, ובשו"ע ונושאי כליו, ורק אחר שהגיעו אל עומק הידיעה ותלמודם בידם, יחזרו בספרי הסיכומים מעת לעת לבל ישכחו את משנתם, ובוהו הדרך ישכון אור, ויתקיים תלמודם בידם.

וראיתי כי רבנים גדולים וחשובים הסכימו על ספרו, על כן מצטרפנא לכרכה להרה"ג המחבר שליט"א שיזכה ויפוצו מעיינותיו תוצה לזכות את הרבים. ויזכה לישב באהלה של תורה ולהמשיך במלאכתו היקרה, מתוך שובע שמחות וברכה וחיים עד העולם.

בברכת התורה,

שלמה משה עמאר

ראשון לציון הרב הראשי לישראל



*Rabbi Baruch Shraga  
Rav of Givat Shapira  
Head of Rabbinical courts  
of the Jerusalem Rabbinat*



ברוך שרגא  
רב דגבעת שפירא  
וראש אבות בתי הדין  
רבנות ירושלים

בס"ד

יום: מ"ב למטמונים תשע"ג

### הסכמה

היה למראה עיני גליונות הספר, שורשי הלכה וענפיה, בעיניי אהע"ז וחופה וקידושין, מעשה ידי אומן, נטע נאמן הרה"ג שמואל ירושלמי שליט"א.

עברתי על הספר וראיתיו מלא וגדוש מראשונים ואחרונים עם מקורות ההלכה בש"ס ובפוסקים, וכבר אתמחי גברא בספריו הקודמים, מעגלי חיים שהוציא לאור עולם ורבים נהנים מאורו.

ולא נצרכה לברכה כי חפץ ה' בידו יצלח לברך על המוגמר בקרוב, וראוי לציין על גיל הנישואין, דבן י"ח לחופה מה שכתב במחזור ויטרי, די"ח פעמים כתיב: אדם מבראשית עד כי מאיש לוקחה זאת, והרשב"ץ כתב דאסמכיה אקרא, והוא אשה בבתוליה יקח, והוא- גימטריא י"ח, וסמך לדבר, והוא כחתן יוצא מחופתו, ובשו"ת רשב"ן כתב דשיעורים אלו נאמרו למשה מסיני, וכתב החיד"א בספרו נחל קדומים, נגד אותם שאומרים דבזה"ז יכולים להמתין עוד, ורמז לדבר, אשה בבתוליה יקח- בסופי תיבות גימטריא י"ח, ובא הרמז בס"ת לרמז שגם באחרית הימים הדין לא ישתנה, וכ"כ החזון איש דכמו שלא נשתנה בן י"ג למצוות כך לא נשתנה בן י"ח לחופה, ובקובץ איגרות כתב, ויש מאחרין אבל אין דרך זה רק ליחידים, וכך כתב הגר"י קנייבסקי זיע"א- דישי להשיא את הבנים והבנות בצעירותם, בגיל שבע עשרה, שמונה עשרה, ובספר שערי הלכה ומנהג, שיבח בזה מנהג הספרדים שמנהגם טוב ונכון לישא סמוך לגיל שמונה עשרה, והלוואי שגם האשכנזים היו מתרגלים בזה.

והריני מברך מקרב לב את המחבר שיזכה להוציא לאור עולם כהנה וכהנה, לזיכו הרבים.

בברכת התורה

ברוך שרגא

**RABBI Z. N. GOLDBERG**

Abbad Badatz & Bies Horaa'h "Hayashar Vehatov"  
Member Of Supreme Rabbinical Court

**הרב זלמן נחמיה גולדברג**

אב"ד בד"ץ ובית הוראה לדיני ממונות "הישר והטוב"  
חבר בית הדין הרבני הגדול

בי"ה, יום 3 סיון תשצ"ג

קניי דעה לבקר בערכו של תלמוד אב  
 מוסף בתורה היה הרמב"ם שמואל ירושלמי שליט"א  
 ובמקום חוקרי "שו"ת" האב"ד וצ"ב "אבן דאור" ודיוני  
 כל בית חופ"י וקיומין בכל דברי אהר"ם והחזו"ת  
 ופוז ומרש"א וכן מה שמצאנו אחרונים  
 ודו"קיי נחמ"ל אבולעפ"א אורי צוא"ש בן תולע  
 אספ"י קיומין שיש אסור להצטרף בקיומין אפי"ן  
 קיו"ש אסור וכן לתלמידים  
 וא"ו נכונה אלא לברכה  
 שיהיה יצאנו וכו' וכו' וכו' ספרים מופיע

דב"ק רב  
 זלמן (נחמיה) גולדברג

הרה"ג דוד כהן שליט"א מראשי ישיבת חברון  
 וחבר מועצת גדולי הדור

בס"ב צ"ח אלו ק"ל

מכתב ידידות

שמחת אבות את סמך הנוסח לא גיזי הנאה  
 והבאת הכר שמהל יושלמי אי"ח ספי לורלי  
 באר וצנפה על עני חופי וקובולין הניוסז על  
 בכר הביולוגים ורבינו גדולי הנוסקים ס בכר  
 וכר על הכיני וס בכר וכר עי תקוה ספי  
 מאר צינים ומלו תוכן לעב יקזי הרבה נפי  
 אינתי קספיו הןקמים לנתקלו סארה וכרה  
 וכלי הוסל לרי כספיו וכוון שהיה יביה דט  
 בכי מקובו איני כהיק אספיה וס אהז ואהז הנצין  
 כספיו ינו אצין ואהז אהז אהז כהזוב הנקופים ואין  
 ע אהז אהז כהזוב אהז אהז אהז אהז אהז אהז  
 כהזוב אהז אהז אהז אהז אהז אהז אהז אהז  
 הכיני אכסיו של הרבה אלה

דוד כהן  
 ראש שורשי בוליהם הקל חכמים  
 כנסת ישיבת חברון

## הלכות קידושין

**אה"ע כ"ו: שלא לקדש בביאה, ואיסור ביאה על הפנויה  
אפילו אם יזדה, ובו ד' סעיפים, ובו ד סעיפים**

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: אין האישה נחשבת אשת איש אלא ע"י קידושין כראוי..... 14  
 סעיף ב: דין פלגש, מומר שנשא מומרת בדתיהם..... 16  
 סעיף ג: הכניס אישה לחופה בלא קידושין..... 18  
 סעיף ד: משנתקדשה נחשבת לאשת איש..... 19  
 סעיף ה: במה אישה מתקדשת..... 19

**סעיף א: אין האישה נחשבת אשת איש אלא ע"י קידושין כראוי**

**סעיף א חלק 1: א** אין האישה נחשבת אשת איש אלא על ידי קדושין שנתקדשה

כראוי, אבל אם בא עליה דרך זנות, שלא לשם קדושין, אינו כלום. <sup>ב</sup> ואפילו בא עליה לשם אישות בינו לבינה, אינה נחשבת כאשתו (כיון שלא היו עדים).

<sup>ג</sup> ואפילו אם ייחדה לו, אלא אדרבא כופין אותו להוציאה מביתו. הגה: לזוולאי נוסה היא מלכתובל, וזא עליה זנדתה [טור]...

והראב"ד כ' – שאין מלקות, שאין קדשה אלא מזומנת, והיא המופקרת לכל אדם. שאם היה מלקות עליה משום "לא תהיה קדשה" למה המפתה משלם קנס, והרי אין לוקה ומשלם. אבל המייחדת עצמה לאיש אחד אין בה מלקות ולא איסור, אלא דינה כפילגש. כ"כ ה"ה בשם קצת מפרשים.

❖ **שורשי הלכה (המקורות)**

**א.רמב"ם:** אין האישה נחשבת אשת איש אלא על ידי קידושין שנתקדשה כראוי, אבל אם בא עליה דרך זנות, שלא לשם קידושין – לוקה משום "לא תהיה קדשה", והיא זונה האמורה בתורה.

**ב"ש (א):** פסק הרמ"א (קמט/א) - "כל שנשאה וגלוי לכל, הוי כאילו היה בעדים בעת הביאה".

ולפ"ז: ג"כ אם גלוי לכל שנושא אותה לשם אישות (אף שלא היו עדים בביאה) הוי קידושי ביאה. אלא דאיירי שלא היה בגלוי אלא בינו לבינה.

ובספר ב"מ - מקשה, הרי הב"ש סותר עצמו, ששם כתב דווקא שהיה קודם קידושין מהני "שנשאה לעין כל", אבל לא שיחשב בעצמו לקידושין, שמניין לנו שבעל לשם קידושין ולא לשם זנות.

והג' מעשה ניסים - מתרץ, שכוונתו: שגלוי שכוונתו לשאת אותה לשם אישות בקידושין, אז הביאה עושה קידושין, אבל לשם אישות לבד לא מהני.

**ב. "אפילו יחדו לה"**

**דין נישואין אזרחיים בימנו**

(עיין עוד סימן ו)

◀ מערכי לב - אין להתירה בלא גט מכמה טעמים:

(א). אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות ויש חשש שבעל לשם קידושין.

(ב). שמא בסגנון השטר כלול לשונות של קידושין, וכיון שנעשה הדבר בעדים יש לחשוש לקידושין.

(ג). אם נאמר שאין חשש קידושין, כיון שחיים יחדו כבעל ואשתו ותצא בלא גט, יאמרו אשת איש יוצאת בלא גט. כ"ד אוהל אברהם לרב קרפלס.

◀ אבל דרכי נועם - יש להתירה בלא גט מכמה טעמים:

כ' ח"מ (א): אף לראב"ד יש איסור ביאת פנויה מדרבנן, שהרי אף יחוד פנויה גזרו דוד וב"ד דינו.

**מי היא זונה האמורה בתורה?**

**יבמות (סא:):** פנוי הבא על פנויה שלא לשם אישות:

◀ ר"א אומר - עשאה זונה

◀ רע"א - אינה זונה אלא המופקרת לכל.

◀ **✓** וחכ"א - אין זונה אלא גיורת ומשוחררת שנבעלה בעילות זנות או בת ישראל לנתין ומזמר (כלומר לפסול לה, כגון א' מהערייות). כ"פ רמב"ם והטור.

**ב"י:** ומ"ש הרמב"ם כאן "והיא זונה האמורה בתורה", לא לומר שאסורה לכהן אלא לעניין השם בלבד.

כיו"ב כ' ד"מ - הרמב"ם מתכוון לומר שביאה זו ביאת זנות היא ולא לשם אישות, ואין כוונתו שזו זונה האסורה לכהן.

**ב.כ' הרמב"ם:** ואפילו בא עליה לשם אישות בינו לבינה, אינה נחשבת כאשתו.

**ג.ת' הרא"ש:** פנויה המשרתת בבית ראובן ויצא קלא דלא פסיק שמתייחד עמה: לא מבעיא שבני משפחתה יכולים למחות בידו, שהוא פגם משפחה שתהיה פלגשו. אלא ב"ד כופים אותו להוציאה, שהדבר ידוע שבושה לטבול ונמצא בוועל נידה.

❖ **ענפי הלכה (האחרונים)**

**ב. "אפילו בא עליה לשם אישות"**

ונישאת לכהן, זוהי מחלוקת ב"ח והט"ז (סימן ו ס"ס א בעניין מי שנתגרשה מפני שיצא עליה שם מקודשת האם מותרת לכהן). כ"פ ביביע אומר חלק אה"ע בכמה מקומות – להתיר עגונה על סמך שהקידושין לא היו כדת משה וישראל, ואין צריך גט. יביע אומר (אה"ע ט/כו): אף שמחמירים לתת גט בנישואים אזרחיים, אם האישה מסרבת לקבל גט אין הבעל חייב במזונותיה. והטעם: שאין לחשוש שאחר כך בעל לשם קידושין משום שאין עושה בעילתו בעילת זנות, שכיום לא חוששים לזה. כ"כ האחרונים.

א. אפשר לסמוך על הריב"ש במומר ומומרת. ב. ועוד שאין עדי יחוד. כ"פ מהר"ם שיק. והוסיף הר צבי – במיוחד בדור פרוץ זה אין בכלל אומדנא ברורה שנתכוונו לקידושין כהלכה, ואף אם היו מתכוונים לקידושין הרי אין כאן עדים כשרים. כ"כ שו"ת קול מבשר ועוד אחרונים. להלכה פסק האגרות משה: אם אפשר להשיג גט ראוי שתקבל גט, ואם אי אפשר אין לעגנה ומותרת בלא גט (ע"פ הטעמים של הר צבי). ולכן: אם ב"ד הצריך גט אף שהיא מחומרה נאסרה לכהן, כמ"ש הרמ"א. ואם עברה

## סעיף א<sup>2</sup>: דין פלגש, מומר שנשא מומרת בדתייהם

**סעיף א** חלק 2: <sup>א</sup>אבל אם מייחד אליו אשה וטובלת אליו, יש אומרים שמותר והוא פלגש האמורה בתורה [הראב"ד וקצת מפרשים]. וי"א שאסור, ולוקין על זה משום לא תהיה קלסה (דברים כג, יח) [הרמב"ם והרא"ש והטור].

<sup>ב</sup>גוי שנסא גויה, וכן מומר שנסא מומרת לעבודת כוכבים בנימוסיהו, ונתגיירו אח"כ, אין כאן חשש קידושין כלל ומותרת לאלת ממנו בלא גט, אף על פי ששה עמה כמה שנים אינו אלא כזנות בעלמא [ריב"ש ובתה"ד]. <sup>ג</sup>וע"ל סימן קמ"ט סעיף ו'.

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

<sup>ב</sup>. נישאו כשהיו מומרים

כ' ריב"ש: וכן איש ואישה שהמירו לעבודת כוכבים באונס הגזירות, ונשאו זה לזו בחוקות עובדי כוכבים, אף על פי שמתייחדים זה עם זה בכל יום לעיני הכל – אין חוששין להם משום קידושין. כ"פ

<sup>א</sup>. ואם יחדה לו וטובלת כראוי ראב"ד כ' – שמותרת, וזהו פילגש האמור בתורה. כ"פ הרמ"א בשם י"א. והרמב"ם והרא"ש – אסורה ולוקים עליה משום לא תהיה קדשה. כ"פ הרמ"א בשם י"א.



כ"כ ב"ש (ב) – אין מלקות על פילגש. ולפי הרא"ש אף מותר, ולא אסור רק כשלא טובלת (ולא כמ"ש הב"ח).

ב"ש (ב): וא"ת איך פילגש מותרת (למאן דאמר שמותרת), הרי כלה בלא ברכה אסורה כנידה?

וכבר תירץ הרמב"ן – דווקא כשרוצה לשאת אותה שתהיה קנויה לו לכל דבר ותהא אסורה לזרים, אז אמרה התורה לקדש ולכנוס בברכה, אבל פילגש אין צריכה ברכה וקידושין.

ב. "גוי שנסא גויס"

ח"מ (ג): בת' הריב"ש ותה"ד – משמע דווקא משומדים לרצונם שאז יצאו מן הכלל מכל עבירות שבתורה, ולכן עושה בעילתו בעילת זנות. אך אונסי הזמן אם נודע ששומרים מצוות בצנעה ונשאה אנוסה לשם אישות, אף שנשא בחוקות הגויים – יש להתיישב בדבר כיון שנתייחדו בפני הרבה אנוסים לשם נישואין, ובפרט אם היו נזהרים בנידה ובמקווה טהרה, ולמעשה אין להקל באיסור אשת איש חלילה. כ"כ הב"ש (ג).

ג. "וע"ל סימן קמ"ט סעיף ו'"

שם: וכן איש ואישה שהמירו לעבודת כוכבים, באונס הגזירות, ונשאו זה לזה בחוקות עובדי כוכבים, אף על פי שמתייחדים זה עם זה בכל יום לעיני הכל

הגויים הוי כאילו פירשו שאין דעתם לקידושין כדת משה וישראל. ולכן אינה כנשואה אלא כפילגש בלי כתובה וקידושין (שם).

תה"ד, וכ"ה בשו"ע (קמט/ו).<sup>1</sup>

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "אצל המייחד... וטובלת"

דין פילגש בימינו:

■ י"א – מותר, כדאיתא בסנהדרין (כא). מאי נשים ומאי פילגשים? אמר רב יהודה אמר רב: נשים בכתובה ובקידושין פילגשים בלא כתובה ובלא קידושין. וכן גירסת הרמב"ן, וכ"ד הראב"ד.

■ וי"א – שאסור, שאינו מותר בפילגש רק מלך, אבל הדיוט אסור (רמב"ם).

■ ובדעת הרא"ש יש מחלוקת:

הב"ח – הרא"ש ס"ל כהרמב"ם שהבועל פילגש עובר בלאו, וכמ"ש 'לא מבעיא שבני משפחתה יכולים למחות בידו', משמע שאף אם תטהר אסורה. כ"ד שו"ע. אולם ח"מ וב"ש – הרא"ש ס"ל כהרמב"ן והראב"ד שאין איסור בפילגש כלל, אם אינה בושה לטבול.

"ולוקין על זה" (רמב"ם והרא"ש)

ח"מ (ב): חולק על הרמ"א, מהרא"ש והטור לא משמע שיהא אסור בפילגש (אפילו לא לאו) רק משום פגם משפחה, שאם היה בה לאו היה מוטל על ב"ד לכופף על זה (ולא כמ"ש הרמ"א). גם מהרמב"ם לא משמע שיש מלקות בפילגש המיוחדת לו, רק שכתב שפילגש אסורה להדיוט ולא כתב שלוקה (לאפוקי הרמ"א).

<sup>1</sup> וטעמו: בסתם אמרינן שלא בעל לשם קידושין, כיון שהתחילו בנישואין כחוקות

– אין חוששין להם משום קידושין (ריב"ש).

## סעיף ב: הכנים אישה לחופה בלא קידושין

**סעיף ב: א.** אם הכנים אשה לחופה (בלי קידושין. ועיין לקמן סימן נ"ה השיטות מה היא

חופה) – אינה מתקדשת בכך. **ב.** וי"א שהוא ספק.

### ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

**ב.** "וי"א שהוא ספק"

**פת"ש (ג):** כ' בספר שער המלך – גם דעת רש"י כר"ח לפסוק כר"ה לחומרה (שהיא מקודשת מספק). כ"ד הטור לאפוקי הרא"ש.

ואף לר"ה לא הוי אלא מקודשת ולא נשואה (פני יהושע). לאפוקי מהרש"א דס"ל שלר"ה חופה גומרת אף בתחילה. כ"ד התוס' והטור שרק מקודשת.

אף באלמנה חופה קונה מספק (אף שנשואים באלמנה צריך ביאה). ולכן צריכה גט מספק כדי לצאת ממנו.

**פת"ש (ג):** ובחופת נידה אין לחוש לר"ה (שמקודשת):

▪ לפי שיש ספק אם פוסקים כר"ה.  
▪ ועוד שאף לר"ה יתכן שחופת נידה לא מיקרי חופה, שחופה צריכה להיות ראויה לביאה ונידה אינה ראויה לביאה (כשיטת הרמב"ם לקמן).

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

חופה בלא קידושין

קידושין (ה): מחלוקת אם חופה (פירוש שהכניסה לחופה בלא קידושין) הוי לפחות מקודשת או לא?

ר"ה אמר – הוי מקודשת (קל וחומר מכסף).  
ורבא אמר – אף אינה מקודשת.

תוס': לכו"ע (רבא ור"ה) דלא מקרי חופה והמחלוקת אם רק מקודשת או אף לא זה.

להלכה:

• **א.** תוס' והרמב"ן – אין הלכה כר"ה, ואפילו אינה מקודשת. כ"כ הר"ן בשם ר' יהודה גאון ובה"ג.

• **ב.** והר"ח – ספק מקודשת.

• הרי"ף: לא הזכיר את ר"ה. ויש מחלוקת מה דעתו: הרא"ש – ס"ל שלהרי"ף שחופה אינה קונה. והרמב"ן כ' – שהרי"ף ס"ל שהוא ספק וכמו שפסק הר"ח.

הר"ן והרשב"א: אף שרוב הפוסקים פסקו שחופה אינה קונה, מ"מ כיון שהר"ח מסתפק – אין להקל.

## סעיף ג: משנתקדשה נחשבת לאשת איש

**סעיף ג:** משנתקדשה, נחשבת כאשת איש לחייב הבא עליה, וצריכה גט להתירה לשוק (מ"מ לעניין חיוב: מזונות, ירושה ושיטמא לה – אינה אשתו עד שתכנס לחופה כמ"ש בסימן נ"ה). [רמב"ם].

## סעיף ד: במה אישה מתקדשת

**סעיף ד:** אשה מתקדשת בשלשה דרכים: בכסף או בשטר או בביאה, מן התורה.

**ב.** אבל חכמים אסרו לקדש בביאה משום פריצות, ואם עבר וקידש בביאה, מכין אותו מכת מרדות והיא מקודשת. ואפילו קדשה בכסף או בשטר, אם לא שידך תחלה, או שקידש בשוק, מכין אותו מכת מרדות והיא מקודשת.

**ג.** הגה: וי"א שאין מכין אם קידש בכסף או בשטר, אפילו צוק ובלא שידוכין [טור בשם הרא"ש], ולא ראיתי מימי שהכו מי שקדש בלא שידוכין.

קידושין בשטר.

שם (ה:): ביאה מניין? כתיב "כי יקח איש אישה ובא עליה ובעלה", מלמד שנקנית בביאה.

### ב. הגבלות בדרכי הקידושין

קידושין (יב:): רב מנגיד (מלקה) למי שמקדש בביאה משום פריצות. ועל המקדש בשוקא ועל המקדש בלא שידוכי ועל המבטל גיטא. נהרדעי אמרי – בכולו רב לא מנגיד רק

## ❖ שורשי הלכה (המקורות)

### כיצד האישה מתקדשת

**א.** קידושין (ב:): משנה – האישה מתקדשת

בכסף שטר וביאה.

גמ': בכסף מנלן? גמר 'קיתה' 'קיתה' משדה עפרון. כתיב הכא: 'כי יקח איש אישה'.

וכתיב התם: 'נתתי כסף השדה קח ממני'.<sup>2</sup>

שם (ה:): שטר מנלן? מקיש הויה (קידושין) ליציאה (גיטין), מה גיטין בשטר, אף

של המטבע שווה פרוטה. ולכן אין לקדש בשטר כסף שערך הנייר לא שווה פרוטה.

<sup>2</sup> הרב יעקב יוסף זצ"ל: לקדש במטבעות כסף לא מהני בימניו, כיון שאין המטבע כסף אמיתי, אלא הוראה לבנק לשלם, אא"כ מתכת

על המקדש בביאה.

להלכה:

✓רמב"ם – כלישנא קמא שרב מלקה על כל המקרים. כ"פ שו"ע.

ג'והרא"ש – כנהרדעי, שרב מלקה רק על המקדש בביאה. כ"פ הרמ"א.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "משום פריצות"

פת"ש (ה): הקשה בס' המקנה – לדידן דקי"ל ביאה אירוסין עושה, א"כ אסור כיון שהיא כשאר ארוסות שאסורה לו כל זמן שלא נכנסה לחופה?

וי"ל דלא היה כח ביד חכמים לאסור קדושי ביאה משום דכתובה בפירוש בתורה.

ועי"ל – דנפק"מ דכשמכניסה בביתו ומקדשה בביאה דהוי חופה וקידושין ביחד קונה וגומר, א"כ ליכא בזה משום ארוסה אלא משום פריצות.

"מכין אותו"

פת"ש (ו): עיין בס' ישועות יעקב שכ' דמלשון כל הפוסקים משמע דרק אותו מכין ולא אותה, אף שגם היא עבדה איסורא שנתרצית להתקדש בביאה.

ב. "או שקידש בשוק"

פת"ש (ז): קידש אישה בלילה, מה דינו? ■ הרא"ם – ספק מקודשת, כמו שגט בלילה פסול, כן קידושין בלילה יש לחוש, לפי שמקישים יציאה (בגט) להו"יה (בקידושין). וכ"ה בת' ריא"ז. כ"כ מהר"י מינץ – דהוי ספק מקודשת. כ"כ תה"ד והרדב"ז. והגר"א כ' – ומנהגנו לערוך חופה ביום.

■ אולם פרח ומטה אהרן – אין לסברה זו שורש וענף, שההיקש זה הוא רק בשטר ולא בקידושי כסף. כ"פ ברכ"י – שכן משמע מהרמב"ם שכתב 'מותר לארס בכל יום חול ואפילו בט' באב בין ביום בין בלילה'. כ"כ שו"ת רב פעלים – וגם המנהג בבגדאד לקדש בלילה. כ"כ ספר נתיבי עם – מנהג הספרדים לקדש בלילה. וכ"פ בילקוט יוסף – רבים נהגו לקדש בלילה, שאז האנשים פנויים והוי ברוב עם, והנח להם. מ"מ טוב לחוש לקדש מבעוד יום. כ"פ ביביע אומר (אה"ע ה/י-ד) שמנהג הרבה קהילות לקדש בלילה, ולא מקשינן בזה הו"יה ליציאה.

"והיא מקודשת"

הג' מעשה ניסים בשם יד אהרן: לאפוקי רבותיו של רש"י דס"ל דשויה רבנן בעילתו בעילת זנות (שאינה מקודשת).

## אה"ע כ"ז: מקדש בגזל בפקדון או במלווה ובאיסור הנאה דאורייתא ודרבנן, ובו כ"ג סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- |         |                                       |         |                                      |
|---------|---------------------------------------|---------|--------------------------------------|
| 60..... | סעיף יג: קידשה בחוב שלו על אחרים      | 39..... | סעיף א1: קדשה בגזל של אחרים          |
| 62..... | סעיף יד: קידשה במלווה ופרוטה          |         | סעיף א2: קדשה בגזל וגניבת הגוי. קדשה |
|         | סעיף טו: עשה לי שיירים ואתקדש אני     | 42..... | אחר ייאוש                            |
| 63..... | לך. הוסף משלו                         | 43..... | סעיף ב: קדשה במה שגזל ממנה           |
| 65..... | סעיף טז: קידש במלווה ובעל סתם         |         | סעיף ג1: החזיר לה חוב וא"ל הרי את    |
|         | סעיף יז: קידש בכלי חברו ובא חברו וא"ל | 46..... | מקודשת לי בו                         |
| 66..... | היה לך לקדש ביפה יותר                 |         | סעיף ג2: כנסי סלע זו. ביקש ממנה      |
|         | סעיף יז: חילק סחורה של השותפות וקידש  | 47..... | שתלווה לו ונתן לה משכון              |
| 68..... | בה אישה                               | 48..... | סעיף ד: קידש אותה בפקדון שנתן לה     |
|         | סעיף יט: לקדש בחפץ שאול או שכור.      |         | סעיף ה: קדשה בחפץ פחות מש"פ וא"ל     |
|         | שאל טבעת מאישה נשואה וקידש בה אישה    | 50..... | יש בו ד' זוזים                       |
| 69..... |                                       |         | סעיף ו: התקדשי לי בפקדן שבידך ונאבד  |
|         | סעיף כ: קיבל מתנה ע"מ להחזיר וקידש    | 52..... |                                      |
| 72..... | בו אישה                               |         | סעיף ז: קידש במלווה שבידה או בשכירות |
| 72..... | סעיף כא1: המקדש באיסורי הנאה          | 53..... | שחייבת לו                            |
|         | סעיף כא2: קידש נגד תקנת קהל,          | 55..... | סעיף זז: התקדשי לי בשט"ח             |
| 75..... | התקדשה מאדם שנדרה ממנו הנאה           |         | סעיפים ט-י: התקדשי לי בהרווחת זמן    |
|         | סעיף כב: מכר איסורי הנאה וקידש בהם.   | 55..... | המלווה                               |
| 76..... |                                       | 57..... | סעיף יא: קידשה במלווה על המשכון      |
| 77..... | סעיף כג: כהן שקידש בבכור              |         | סעיף יב: קידש במשכון שיש לו מאחרים   |
|         |                                       | 59..... |                                      |

### סעיף א1: קדשה בגזל של אחרים

**סעיף א חלק 1:** המקדש את האשה בגזל או בגניבה או בחמס: אם נתייאשו הבעלים, ונודע שקנה אותו דבר ביאוש – הרי זו מקודשת. ואם לאו – אינה מקודשת (דסתם גזילה לאו יאוש בעלים – ט"ז)...

קידש בו אחר ייאוש מקודשת, שהרי הוי ייאוש ושינוי רשות אצל האישה כשנתן לה).

קידושין (נב): ההוא גברא דחטף זוזי

❖ שורשי הלכה (המקורות)

הקדמה: כל שגזל ונתייאשו הבעלים ונעשה בחפץ שינוי רשות קנה (ולכן אם

וגזלה לא הוי ייאוש?  
תירץ הב"ח - לעניין קידושין דאורייתא  
סתם גנבה גזלה לא הוי ייאוש (ואינה  
מקודשת), אלא אם כן נודע שהיה ייאוש.  
אבל מסתמא לא הוי מקודשת דאורייתא,  
מ"מ מדרבנן מקודשת.

**באה"ט** (א) בשם מהרי"ט: בגזל - טען  
האיש שהכסף שלו (ואינו גזל), והאישה  
טענה שהכסף שלה. חזקה כל מה שביד  
האדם שלו הוא ולכן מקודשת.

### "בגזל אינה מקודשת"

**פת"ש** (א): כ' בגליון ש"ע דהגאון רע"ק  
איגר - שאם נתן מטבע לקטן לשחוק בו  
ונטל הנער מיד התינוק וקידש בו אשה,  
י"ל כיון דנתנו לקטן ולא שמרו הוי  
כאבידה מדעת וזכה מההפקר וחיישינן  
לקידושין (ב"ח).

ובספר קצות החושן (רס"א) - חולק על  
הב"ח, לא חיישינן לקידושין (ורק באבידה  
מדעת הוה הפקר להטור היינו במניח במקום  
שאינו משתמר, אבל בנדון הב"ח דנתן לתינוק  
לכ"ע לאו הפקר הוא ואין חוששין לקדושין).

**דוגמאות לקידוש בכסף** (באה"ט סק"א):

■ מהרי"ל: פועל שנשכר לבעל הבית ליום,  
ובחצי היום לקח ממעות בעה"ב שלא  
ברשות ולא לשם פרעון וקידש בו אישה  
- הוי גזל ואינה מקודשת.

■ מהר"י ווייל: מי שאמר לראובן "נכסי  
לך ואחריך לפלוני" שהדין שלכתחילה לא  
ימכור - אם קידש בו אישה מקודשת.

■ סמ"ע (קצ"ח): מכר מטלטלים וקיבל מעות  
אבל לא משך הלוקח המטלטלים (שמעות  
אינן קונות) - אם קידש בהם אישה מקודשת

מחבריה ושדא לה וא"ל: הרי את מקודשת  
לי. אמר רבא - לית מאן דחש ליה לר"ש  
שאמר סתם גזלה ייאוש בעלים (ולכן אינה  
מקודשת).

כ' הרי"ף: ש"מ גזל בעלמא כשלא נתייאשו  
הבעלים אינה מקודשת כלל, אף ששידך  
קודם.

✓ **כ"פ** הרמב"ם: המקדש את האישה בגזל  
או בגניבה או בחמס, אם נתייאשו  
הבעלים, ונודע שקנה אותו דבר בייאוש  
- הרי זו מקודשת. ואם לאו - אינה  
מקודשת.

ה"ה: נתייאשו הבעלים מקודשת - אף  
דקי"ל ייאוש לבד אינו קונה? הכא כיון  
שהוא ביד האישה הוי ייאוש ושינוי רשות,  
וכיון שהאישה קנתה אף הוא קנה אותה.

### ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

#### "המקדש בגזל"

**ב"ש** (א): פסק יש"ש - שסתם גניבה וגזלה  
הוי ייאוש בגוי, ובישראל בגניבה הוי  
ייאוש, בגזלה לא הוי ייאוש. וכ"מ  
מהרמב"ם.

אבל המחבר פסק בחו"מ (שסח/א) - גניבה  
- הוי ייאוש בין ישראל ובין גוי. גזלה -  
בישראל הוי ייאוש, בגוי לא הוי ייאוש.

סיכום: סתם גניבה/גזלה - מתי הוי ייאוש?

נסמן: V - הוי ייאוש. X - לא הוי ייאוש

	גזלה		גניבה		
	גוי	ישראל	גוי	ישראל	
יש"ש	X	X	X	V	
מחבר	X	V	V	V	

וקשה: למה כאן פסק המחבר סתם גניבה

(לפי שדבר תורה מעות קונות).

• מהרי"ל: ראובן שהיה חייב ללאה והוציא המעות לפרוע ללאה. והניחם על השלחן ובא שמעון וקידש את לאה במה שהיה גזל דעלמא ואינה מקודשת.

• מהרי"ו ווייל: קדשה באבק רבית או במציאת חש"ו מקודשת.

פת"ש (א) בשם ספר יד המלך – ואם הלוקח קידש בחפץ שקנאו במעות ועדיין לא משך, והמוכר לא חזר בו – יש להסתפק אם מקודשת, שאף שהמוכר לא חזר בו כיון שבשעת קידושין יכל לחזור בו אינה מקודשת. א"ד כיון שאף לאחר תקנת חכמים מעות קונות לעניין "מי שפרע", ואם המוכר לא חזר בו נתגלה למפרע שלא היה בדעתו לחזור ונגמר הקניין למפרע.

"ונודע שקנה אותו דבר בייאוש" (רמב"ם) ח"מ (א): משמע שסתם גזלה לא הוי ייאוש, ע"כ כתב "ונודע שקנה אותו", פירוש שיש עדים שנתיאשו הבעלים. אבל אם בשעת הקידושין עדיין לא נודע שנתיאשו, אף שאח"כ נודע שנתיאשו קודם קידושין – הוי כייאוש שלא מדעת דלא הוי ייאוש.

ופת"ש (ג): כ' נו"ב בשם הרבנים – תמהו על ח"מ, דל"ד לייאוש שלא מדעת, ששם בשעה שבא לידי לא נתיאש רק אח"כ, אבל כאן נודע למפרע שבשעת הקידושין היה ייאוש. ובאמת גם במציאה אם נודע למפרע שבשעה שמצא מציאה כבר התיאשו הבעלים רק שנודע אח"כ – הוי ייאוש?

והנו"ב עצמו כ' – אלמלא דברי הח"מ אפשר לפרש דברי הרמב"ם והשו"ע לפי טעם אחר, במה שכתבו "ונודע שקנה בייאוש" כדלקמן:

כתב מרדכי בשם הר"ם הביאו הח"מ: זרק לה גט ומסופק לעדים אם קרוב לה או לו – הוי כמקדש בלא עדים. כלומר כיון שבשעת קידושין נדמה לעדים שאינה מקודשת (בגלל הספק) נחשב כמקדש בלא עדים (אף שהרשב"א חולק), ולכן אף שנודע אח"כ שהיו קידושין כשרים אין כאן קידושין.

ולפ"ז: אף במקדש בגזל ועדי קידושין ידעו זאת וחשבו שעדיין לא נתיאשו העדים – הוי כמקדש בלא עדים, אף שאח"כ נודע שהיה ייאוש בשעת קידושין. ולכן כתב הרמב"ם והשו"ע: "אם נתיאשו הבעלים ונודע שקנה אותו...", היינו שנודע לעדי הקידושין בשעת קידושין, אבל אם נודע אח"כ לא מהני.

ולפ"ז: אף אם קידש בכספו רק שהעדים חשבו שמקדש בגזל – אינה מקודשת. ולא מצאתי לי חבר בזה.

### "הרי זו מקודשת"

ב"ש (ג): לשיטת הרמב"ם (ח"מ שנ"ו) מבואר שאם לקח מגנב מפורסם אפילו היה ייאוש ושינוי רשות צריך הלוקח להחזיר דמי החפץ (וא"כ כאן צריכה האישה להחזיר לנגנב), ולכן אינה מקודשת. וצריך לומר שכאן מיירי בגנב שאינו מפורסם.

ח"מ (ב): ואע"פ שייאוש לבד בלא שינוי רשות אינו קונה, כאן כשהוא ביד האישה הוי גם שינוי רשות, וכיון שהיא קנאתו

**באה"ט** (ד): מקודשת - צ"ע לפמ"ש הרמ"א (חו"מ שנו"ז) - עכשיו נהגו להחמיר כל גניבה אפילו לאחר ייאוש בעלים ושינוי רשות מכח דינא דמלכותא שצריך להחזיר הגזילה בכל גוונא (א"כ אינה מקודשת) (ב"ש)? ותירץ הבית הלל - הואיל ומהתורה קנאה בייאוש ושינוי רשות, רק שמכוח דינא דמלכותא לא קנאה הוי כמו מדרבנן.

אף הוא קנה אותה לאישה (ה"ה). כ"כ הב"ש. **"מקודשת"**

**ב"ש** (ד): ואם בשעת הקידושין לא היה ייאוש לא מהני ייאוש אח"כ (שי"א שצריך תחילה ייאוש ואח"כ שינוי רשות), כיון שבשעת קידושין נתן לה דבר שאינו שלו. ואפילו א"ל: תתקדשי לאחר ייאוש לא מהני, ול"ד לאומר שתתקדש לאחר ל' יום, כיון שבשעת הנתינה אינו שלו.

## סעיף א<sup>2</sup>: קדשה בגזל וגניבת הגוי. קדשה אחר ייאוש

**סעיף א** חלק 2: א"הגה: קדשה בגזל או גניבת עובדי כוכבים, הוי מקודשת להא אינה כריכה להחזיר רק מכח קידוש הסם [מהרי"ו].  
ב. קדשה בגזל אחר יאוש לזד, מקודשת מלכבנן [רבינו ירוחם].

וכן הקשה ב"ש (ה): לדעת רש"י (סנהדרין נז. ד"ה ישראל) - גזלת וגניבת הגוי הוי רק מדרבנן משום חילול ה'. וכ"מ מהתוס'. מיהו לדעת הרמב"ם - הוי איסור דאורייתא. כ"פ סמ"ג, טור, וח"מ (שמ"ח). וא"כ למה כתב הרמ"א שחיוב חזרה רק מכוח קידוש ה'?

ב. "אחר ייאוש לזד... מקודשת מלכבנן"

(רי"ו)

ח"מ (ד): והרי כתב ה"ה - שאף בייאוש לבד קונה כיון שיש שינוי רשות אצל האישה, וכיון שהיא קנתה גם הוא קנה

## ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "בגזל וגניבת גוי - מקודשת"

ח"מ (ג): משמע אף שלא התייאש הגוי, שהרי אין האישה צריכה להחזיר לגוי רק משום קידוש ה' ולא מדינא. וצ"ע שהרי משמע מכמה מקומות (למשל ב"ק קיג): דגזל הגוי אסור מהתורה, ורק בכפל א"צ לשלם לגוי, וא"כ אף בגזל הגוי אינה מקודשת? ומקור הדיו במהרי"ו - ושם מיירי באחד שמכר משכון הגוי לחברו וחבירו קידש במשכון אישה, דהוי ספק מקודשת, שזה מדרבנן כיון שהמשכון בא לו בהיתר, ומכירת המשכון הוי כהפקעת הלוואתו (שמותר). אבל גזלה ממש לא הוי מקודשת, ואם יתן לה אחר קידושין צריכה גט משניהם?



- מיירי שקידשה בהנאת השימוש בחפץ הגזול לזמן קצוב והחפץ יישאר שלו, דלא הוי שינוי רשות רק ייאוש, ולכן מקודשת רק מדרבנן.

**ב"ש (ו):** ייאוש לבד - היינו בגזל דידה אחר יאוש ולא אמרה הן ולא קדמו שידוכים ביניהם, מ"מ היא מקודשת מדרבנן דיאוש קונה מדרבנן. וכן הבין הב"ח.

### "מקולטת מלרצנן"

**ט"ז (ב):** משמע דווקא אחר ייאוש וודאי, שהרי המחבר כתב דלא הוי ייאוש אלא בידע. ולכן מסתמא לא הוי קידושין כלל וא"צ גט.

אותה (ומקודשת מהתורה)?

• וי"ל שרי"ו מיירי שקידשה בגזל שלה דלא הוי שינוי רשות, ולכן מקודשת רק מדרבנן. כ"כ ב"ש.

• והב"ש (ו) תירץ - באמת מיירי אף בגזל מאחרים אלא שקיבל עליו אחריות שאז לא הוי שינוי רשות אף שהגיע לאישה (כמ"ש בחו"מ שסא/ה-הגה), ולכן מקודשת רק מדרבנן.

• ובאה"ט (ה) בשם נחלת צבי תירץ - דכל זמן שהגזילה של עכו"ם ביד הגזולן צריך להחזיר, אבל אם עבר ומכר או נתן לאחר א"צ להשתדל וליקח אותו ולהחזיר רק מכה קדוש השם.

• ופת"ש (ז) בשם ובספר קהילת יעקב תירץ

## סעיף ב: קדשה במה שגזל ממנה

**סעיף ב: א** - גזל את האשה או גנבה או חמסה, וחזר וקידשה בגזל או בגניבה ובחמס שלה, ואמר לה: הרי את מקודשת לי בו: אם לא קדם ביניהם שדוכים ונמלה ושתקה, אינה מקודשת. אבל אם שידך תחלה (די"ל שמחלה על הגזל - ט"ז), (להיינו שנתלכית לישראל אותו, אף על פי שלא היו שוין צנתינת הנדוניא) [הגהות אלפסי], **ב** - או אפילו לא שידך תחלה וכשאמר לה: התקדשי לי בזה ונתנו בידה אמרה: הן, הרי זו מקודשת **ג** - (ולכריך לשלם לה גזילותיה) [הר"ן].

**ד** - אבל אם אחר שבא לידה אמר: התקדשי לי בו, אף על פי שאמרה: הן, אינה מקודשת, אף על פי ששידך תחלה.

**ה** - (ואינה נאמנת לומר שצתחלה קבלה לשם קדושין) [כ"כ הר"ן בשם הרשב"א והב"י הביאו].

מזבנה וורשכי (פ' חגורות ומצנפות). אתא ההוא גברא חטף וורשכי מינה. א"ל: הב לי. א"ל: אי יהבי לך מקדשת לי? שקליה

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. קידושין (יג.): ההיא איתתא דקא

**"ונמלה ושתקה, אינה מקודשת"**

ח"מ (ה): מיירי בלא ייאוש, שאם נתייאשה הרי קנה הגזילה (בשינוי מעשה, שקידשה במעות שווי החפץ גזול) ומתקדשת בו. לא גרע מגזל דעלמא דמקדשין בו לאחר יאוש. ואף על פי שחייב הגולן להחזיר דמים לנגזל מ"מ לא עדיף זה מחוב דעלמא דמ"מ החפץ שלו רק שדמים הוא חייב לה.

**"אינה מקודשת"**

ב"ש (ז): שיכולה לומר שלי לקחתי. ואפשר דווקא בחפץ יכולה לומר שלי לקחתי, אבל גזל ממנה מעות וקידשה בהם שאז דומה לחוב - לא יכולה לומר שלי לקחתי (ומקודשת). מיהו בגמרא משמע שאף במעות יכולה לומר שלי לקחתי (קידושין ג. חטף ממנה סלע). ס' טיב גיטין - גם כשחטף ממנה סלע וקידשה בסלע אחר ושתקה יש להסתפק אם יכולה לומר שלי לקחתי (ואינה מקודשת). ול"ד לגזל ממנה חפץ ונתן לה מעות שאינו כעין הגזלה, מה שאין כן בסלע שעשוי להתחלף.

**"אינה מקודשת"**

ס' קהילת יעקב: בזה"ז שקי"ל בחו"מ (שנו"ז-הגה) שמחזירים כל גניבה אף לאחר ייאוש ושינוי רשות (מדינא דמלכותא), אם קדשה בגזל שלה אפילו לאחר ייאוש ושינוי רשות - אינה מקודשת, שיכולה לומר שלי תפסתי.

**"סנתרלית"**

פת"ש (י): כ' טיב קידושין (י): דווקא שתחילה נתרצית להתקדש סתם, אבל אם

ואשתקיה - אר"נ אינה מקודשת, שיכולה לומר שלי לקחתי. מתיבי חטף סלע מידה וקידשה - מקודשת? לא קשיא: הא דשדיך קודם (מקודשת). הא דלא שדיך (אינה מקודשת). פרש"י: גזל שלה - כיון שקיבלה מחלה לו. בשדיך - שנתרצית להתקדש לו וכשקיבלה הגזל שלה וודאי מחלה לו ומקודשת.

ב. קידושין (יג.): א"ל כנסי סלע זו שאני חייב לך, וחזר ואמר התקדשי לי בו בשעת מתן מעות: רצתה - מקודשת, לא רצתה - אינה מקודשת.

ד. לאחר מתן מעות אפילו רצתה אינה מקודשת.

ומסקינן: רצתה - דאמרה "הן", לא רצתה - ששתקה (וה"ה בקידשה בגזל שלה).

✓ ופסקו הרי"ף והרא"ש ע"פ הגמרא: אף שלא שידך אם אמרה "הן" מקודשת.

ג. אם שידך מקודשת - האם צריך להחזיר הגזלה?

- הר"ן - א"צ להחזיר הגזלה, כיון שקיבלה הגזל לשם קידושין מחלה לו (רש"י).
- אב"ל הירושלמי - רוצה היא מקודשת, ויהא חייב לה סלע. כ"פ הרמ"א.

**❖ ענפי הלכה (האחרונים)**

א. **"גזל את האישה"**

באה"ט (ז) בשם מהרי"ל: גנבה האישה מהמקדש, וקידש אותה באותו גזל - אינה מקודשת אפילו במשודך.

נתרצית להתקדש בסלע, וחטף ממנה סלע וקידשה אפשר שלא נתרצית כה"ג. ואפשר דכיון שמתקדשת בפרוטה וניחא לה להתקדש, אין לה קפידא מסתמא על כסף קדושין, דאין הכסף עיקר אצלה רק עיקר הזיוג.

נסתפק בתשובת מהרי"ט - בשידוכין הללו הנהוגים שקורין קנינים אי מקרי שידוך לעניין זה דשמא בעינן נתרצת להתקדש לו עכשיו. ודעתו נוטה להחמיר.

בתשובת חתם סופר - דקדק ממהרי"ל, דמסתמא חיישינן שמא שידך, אלא אם כן היא או הוא משודכים לאחר, וצ"ע.

### "לח סווינ צנתינת נדוניא"

ח"מ (ו): פירוש שהסכימה להתקדש אלא שלא הסכימה לתת נדוניא כרצונו, וא"כ עכשיו שנתן לה קידושין מסתמא מסכים לדבריה.

ג. "לשלם גזלותיה" (הר"ן)

פת"ש (יא) בשם ס' קהילת יעקב: והרשב"א ושאר קדמונים חולקים, וס"ל כיון שאמרה "הן" או שדיך שנתרצית לקידושין, וודאי מחלה לו.

טיב קידושין: אף לדעת הר"ן שצריך לשלם גזלותיה, אם לא שילם הקידושין לא בטלים, משום שנתרצית בחוב ואף אם לא תוכל להוציא ממנו.

ד. "אחר שבאו לידה"

ב"ש (ח): כיון שבשעת נתינה לא אמר לשם קידושין - לא מהני, אף שאמרה "הן" ואף שדיך, כי מסתמא קיבלה לשם גזל

שלה.

### "אע"פ שאמרה 'הן'"

פת"ש (יא) בשם טיב קידושין: יש לעיין אם חטף ממנה, ואמרה היא: החזר לי גזלתי ואתקדש לו, ונתן לה בשתיקה האם מקודשת?

שאילו נתן משלו בשתיקה הוי "נתן הוא ואמרה היא" דהוי ספק (כז/ח). אבל אם קידשה בכה"ג בגזל מסתמא לא חש לדבריה ובתורת חזרה נתן לה ואינה מקודשת. א"ד מ"מ כיון שאמרה אתקדש אני לך הוי כאילו הקנתו הגזל והוי כאילו נתן משלו ואמרה היא דהוי ספק.

וכ"ש אם אמרה לו החזר חובי ואתקדש אני לך, שי"ל שלא היה דעתו על הקידושין כלל, או שמא כיון שאמרה אתקדש אני לך מחלה לו החוב ועכשיו מקדש משלו דהוי ספק.

ולהלכה: לעולם הוי ספק מקודשת.

ה. "ואינה נאמנת לומר שבתחלה

### קבלה לשם קדושין"

ח"מ (ח): לא קאי אסיפא (ד). שנתן בשתיקה, דוודאי אינה נאמנת שהרי לא אמר כלום בשעת נתינה. אלא קאי ארישא (א). שקידשה בגזל שלה בלא שידוכין וקבלה בשתיקה לשם שידוכין, דשמו חכמים דעתה שלא נוח לה להתקדש בגזל שלה, אלא אם כן שידך קודם או שאמרה 'הן'.

והב"ש (ח) - ואפשר דקאי אסיפא (ד), וקמ"ל דלא מהני כאן אם אומרים דכוונתם היה לקדושין. לאפוקי הגה (כז/ג).

## עיונים

1. שילם עבור טבעת נישואין בצ'ק מוגבל והמוכר תובע את הטבעת חזרה. פסק בספר קב ונקי (סימן תקלט): בעל שקנה טבעת נישואין בצ'ק מוגבל וקידש בו אישה, ותובע המוכר הטבעת חזרה כיון שאין לצ'ק כיוסוי. והאישה תובעת גירושין בגלל שבעלה בעל חוב עצום ובאו אנשים ולקחו מתנות החתונה בגלל חובו, האם הוי מקח טעות?

השיב הרב אלישיב זצ"ל:

א). טענת האישה שהנישואין הוי מקח טעות - לא מהני, לפי שאישה מתרצה במומים וסברה וקיבלה, כיון ד'טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו'.  
 ב). מה שקידש בטבעת זו דהוי גזולה, מדינא אינה מקודשת. מ"מ אין להתירה בלא גט שמא הבעל ישלם מחיר הטבעת ויתרצה המוכר ונמצאת מקודשת למפרע.

## אה"ע ל': לאיזה מקום צריך ליתן הכסף, ודין אם קדשה

בככר, ובו י"א סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: זרק לה קידושין..... 97
- סעיף ב: צריך לתת הקידושין לידה, זרק לחצר שהשאיל לה בעלה..... 99
- סעיף ג: זרק לה קידושין ברשות של שניהם..... 100
- סעיף ד: זרק קידושין לתוך ד' אמותיה..... 100
- סעיף ה: זרק לה קידושין, ספק קרוב לו או קרוב לה..... 101
- סעיף ו: זרק לה קידושיה ולא לקחה ושתקה..... 103
- סעיף ז: קידשה, ולקחה הקידושין וזרקה..... 103
- סעיף זז: כשקידש אותה אמרה לו תנם לאבא, ואם אמרה תנם לאבא שקיבלם לי..... 104
- סעיף ט: קידשה במנה, ואמרה לו הנח על הסלע..... 104
- סעיף י: התקדשי של בככר זה, ואמר לו תנהו לעני..... 107
- סעיף יא: התקדשי של בככר זה, ואמר לו תנהו לכלב..... 107

## סעיף א: זרק לה קידושין

**סעיף א:** המקדש את האשה בכסף או בשטר, אינו צריך שיתן הקדושין לתוך ידה, אלא כיון שרצתה לזרוק לה קדושיה, וזרקו, בין לתוך ידה בין לתוך היקה או לתוך חצרה או לתוך שדה שלה – הרי זו מקודשת.

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

גיטין (עז.): משנה – הזורק גט לאשתו והיא בתוך ביתה או בתוך חצרה – הרי זו מגורשת. זרקו לה בתוך ביתו או בתוך חצרו, אפילו הוא עמה במטה – אינה מגורשת.

פרש"י: בתוך ביתה – מגורשת שקנתה לה חצרה.

וגמ': בתוך ביתה או חצרה –

עולא אמר – והיא שעומדת בצד ביתה ובצד חצרה (אף שהיא חצר המשתמרת).

רבי אושעיא אמר – אפילו היא בטבריה מקודשת כיון שהחצר משתמרת לדעתה.

פרש"י: חצר המשתמרת לדעתה – כלומר על פיה וציווייה.

### להלכה בגיטין:

הרי"ף והרא"ש: הלכה כעולא (דבעינן תרתי: חצר המשתמרת והיא עומדת בצידה), לפי שחצר נתרבה מידה ולא גרע משליחות. ובגט שחוב הוא לה ואין שליחות, דינה כיד שצריכה לעמוד בצידה. אבל במתנה שזכות הוא לה – זכין לאדם שלא בפניו וזוכה אף שאינה בצידו.

עוד בב"מ (יא.): הדין במציאה –

ראה אותם (צבי שבור וכו') רצים ואמר זכתה לי שדי – זכתה לו שדהו. אמא ר"י

אמר שמואל – והוא שיעמוד בצד שדהו.

ותקני ליה שדהו (אף שאינו עומד בצידו) והרי חצרו של אדם לו קונה שלא מדעתו?

ה"מ בחצר המשתמרת, אבל אינה משתמרת בעינן עומד בצד שדהו.

והרי ר"ג שהקנה לזקנים (מעשר עני ושני...), אף שלא עמדו בצד השדה? התם

לא מתורת חצר אלא מטלטלים אג"ק הקנה להם.

ורב פפא מתרין – שאני התם דדעת אחרת מקנה, ואף שגם בגט דעת אחרת מקנה?

שאני גט שחוב הוא לה ואין שליחות.

### שיטות הראשונים:

• הרא"ש: ולכן –

במתנה – שזכות הוא לה, ויש דעת אחרת מקנה – זוכה אף בחצר שאינה משתמרת

ואף שאינו עומד בצדו.

במציאה – שזכות הוא לה אבל אין דעת אחרת מקנה, אם החצר משתמרת קנה,

אבל א"צ לעמוד בצידה, לפי שקונה מדין שליחות. אבל חצר שאינה משתמרת ואין

עומד בצידה – לא קנה.

• אבל הרי"ף – לא הביא דברי רב פפא (דעת אחרת מקנה) ולכן אין חילוק בין מתנה

למציאה, ור"ג הקנה לזקנים מטלטלים אג"ק (ולכן בעינן חצר משתמרת).

ומסיים הרא"ש – מ"מ נראה כמו שכתבי.

## הדין בקידושין:

לפי הרא"ש – דינו כמתנה, שהרי דעת אחרת מקנה ומתקדשת אף בחצר שאינה משתמרת ואינה עומדת בצידה.

ולפי הרי"ף – דלא ס"ל דעת אחרת מקנה, בעינן חצר משתמרת. כ"פ הטור.

✓ והרמב"ם: סתם – המקדש את האישה בכסף או בשטר – אינו צריך שיתן הקידושין לתוך ידה, אלא כיון שרצתה לזרוק לה קידושיה, וזרקן, בין לתוך ידה בין לתוך חיקה או לתוך חצרה או לתוך שדה שלה – הרי זו מקודשת. כ"פ שו"ע.

ב"י: נראה שבכל גוונא מקודשת אף בחצר שאינה משתמרת ואינה עומדת בצידה. ואף שמתנה בחצר שאינה שמתמרת הצריך עומד בצידה כהרי"ף, אפשר שבקידושין עדיפי ממתנה. ויותר נראה – שכאן קיצר וסמך עמ"ש בהלכות מתנה.

## סיכום:

- בגט – בעינן תרתי: חצר משתמרת וגם שעומדת בצד חצרה, כיון שחוב הוא לה.
- במציאה – בעינן רק חצר משתמרת וא"צ עומד בצד שדהו, לפי שזכות הוא לו וזוכה מדין שליחות.
- במתנה –

▪ לפי הרא"ש – א"צ לא חצר משתמרת ולא עומד בצד שדהו, לפי שזכות הוא לו ויש דעת אחרת מקנה.

▪ ולפי הרי"ף – דינו כמציאה דבעינן חצר משתמרת.

## • בקידושין

לפי הרא"ש – דינו כמתנה.

ולפי הרמב"ם – אפשר שדינו כמתנה, או

כמציאה.

## ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

## "א"צ שיתן לתוך ידה"

ב"ש (א): א"ל טלי קידושין מעל גבי הקרקע – הוי ספק מקודשת (רש"ך). ול"ד לפקדון שהיה כבר בידה ועכשיו מקדשה בו דהוי קידושין אף שעכשיו לא נתן לה כלום, דשם בתחילה בא לידה ע"י נתינה.

## "כיון שרצתה לזרוק לה"

ח"מ (א): משמע שצריכה להסכים לזריקה (בנוסף על הרצון להתקדש).

כ"כ הב"ח – שאם אמרה "תן קידושין בידי" וזרק לה אינה מקודשת, ואם א"ל סתם "קדשתי" וזרק לה הוי ספק מקודשת, שמא מקפידה לקבלו בידה.

אבל הרמ"ה (בס"ו) כ' – כשזרק לה הקידושין קרוב לה שמקודשת, דווקא שנתרצת להתקדש. משמע שא"צ ריצוי על הזריקה אלא על הקידושין. כ"כ הב"ש.

וכ' הט"ז – מיהו אם אמרה תן היקדושין בידי וזרק לה לא הוי קידושין. כ"כ ב"ש.

## "לתוך חצרה"

ח"מ (ב): ובטור כתב – חצרה המשתמרת לדעתה.

והב"י – הקשה, אם נדמה קידושין למתנה כבר פסק הרא"ש שא"צ חצר משתמרת, כיון שיש דעת אחרת מקנה שמירת הנותן חשובה כשמירת המקבל, וא"כ א"צ שיהא משתמר לדעתה דזכין לאדם שלא בפניו? והב"ח – תירץ דקידושין גריעי ממתנה (וצ' משתמרת לדעתה).

והמחבר פסק כהרמב"ם, שפסק בהלכות

## אה"ע – ל

החצר ואינו משתמר לדעתה הוי ספק קידושין.

## "לתוך חצרה"

ט"ז (א): כ' הב"י לדעת הרא"ש – שיש ג' דינים חלוקים לעניין חצר, דחצר יש לו דין שליח.

א). וגבי גט דחוב הוא לה – אין החצר נעשה לה שליח אפילו בחצר המשתמר והיא עומדת בתוכו.

ב). גבי מציאה שזכות הוא – לא בעינן תרתי אלא או חצר המשתמר ואף על פי שאינה בתוכו או אפילו אינה משתמרת אלא שעומדת בתוכו או אצלו.

ג). ובמתנה – שיש גם כן זכות ויש עוד מעלה שדעת אחרת מקנה אותה לא בעינן כלל וקנה אפילו באינו משתמר ואינו עומד בתוכו.

זכיה דבעי חצר המשתמרת או עומד בצד שדה. ה"ה הכא גבי קידושין דדמי למכירה לא הוי קידושין וודאין עד שיהיה משומרין לדעתה (וא"צ עומד בצידה) ושמירת המוכר והנותן לא חשיב כשמירתה. והרמ"א שהכריע בחו"מ (סימן ר') כדעת הרא"ש דשמירת המוכר או הנותן סגי, אפשר מודה הכא משום חומרא דקידושין דלא הוו וודאי קידושין רק ספק. כ"כ הב"ש.

ב"ש (ג): נחלקו הראשונים במתנה – אם החצר אינו משתמר לדעתה אלא לדעתו: הרא"ש ס"ל – כיון שדעת אחרת מזכה לה זכתה אפי' אינו משתמר לדעתה.

ולהרי"ף והרמב"ם – אפי' כשדעת אחרת מזכה צריך להיות החצר משתמר לדעתה או שעומדת שם, לכן אם אינה עומדת אצל

## סעיף ב: צריך לתת הקידושין לידה, זרק לחצר שהשאל לה בעלה

**סעיף ב: א.** היתה עומדת ברשות הבעל, צריך שיתן לתוך ידה או לתוך חיקה.

ב. הגה: השאל ליה הבעל מקום בחצירו, דינו כמו לעניין גירוסין. (ועיין לקמן סי' קל"ט סעיף י"א).

ב. גיטין (עז): השאל הבעל בחצרו מקום לאשתו וזרק לה לשם גט, ונפל על סלע שבחצר, אם הסלע ד' על ד', חלק רשות לעצמו ואינה מגורשת. כ"פ שו"ע (קלט/יא).  
כ"כ הטור לעניין קידושין.

## ❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. גיטין (עז): הזורק גט לאשתו והיא בתוך בית בעלה או בחצרו ואפילו עמו במיטה – אינה מגורשת. לתוך חיקה או קלתה – ה"ז מגורשת.

## סעיף ג: זרק לה קידושין ברשות של שניהם

**סעיף ג:** היתה עומדת ברשות שהוא של שניהם, וזרק לה קידושיה מדעתה ולא הגיעו לידה או לחיקה, הרי זו מקודשת קידושי ספק. ואפילו אמרה לו: הנח קידושי על מקום זה, ואותו המקום של שניהם, הרי אלו קידושי ספק.

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

כ"פ הרמב"ם והשו"ע.

### ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"ברשות שהוא של שניהם"

**ב"ש** (ד): כ"כ הרמב"ם, דס"ל בהניח על הסלע של שניהם – ספק מקודשת. אבל התוס' – ס"ל שאינה מקודשת כלל. כ"כ ח"מ.

קידושין (ח:): ת"ר – התקדשי לי במנה, תנם ע"ג הסלע – אינה מקודשת. ואם הסלע שלה מקודשת. היתה סלע של שניהם מהו? תיקו.  
כ' ה"ה – ואף שבמקח וממכר אינה קונה, בקידושין יש לחוש שמא משאיל לה זכותו.

## סעיף ד: זרק קידושין לתוך ד' אמותיה

**סעיף ד:** א. היתה עומדת בסימטא (פי' שביל של יחיד) או בצירי רשות הרבים, וזרקם לתוך ארבע אמותיה – מקודשת. ואם נשארו תוך ד' אמותיו (של הבעל) – אינה מקודשת, ב. אפילו נכנסה היא לתוך ד' אמותיו, כיון שקדם הוא לתוכם זכה בהם והם שלו.

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

ב. וליחזי הי מנייהו קדם לתוך ד' אמות

(והוא הזוכה)?

ורב שמן בר אדא בשם רבי יוחנן מפרש: קרוב לו – כל שהוא יכולה לשומרה אף רחוק מ' ד' אמות, קרוב לה – כל שהיא יכולה לשומרו (ולא הוא), מחצה על מחצה – שניהם יכולים לשומרו או שניהם אין יכולים לשומרו.

✓ ופסק הר"ן – מי שקדם לתוך ד' אמות זכה, ואין לחברו הבא לשם אחר כך זכות

א. גיטין (עח:): משנה – היתה עומדת ברה"ר וזרק לה הגט: קרוב לה – מגורשת. קרוב לו – אינה מגורשת, מחצה על מחצה – ספק מגורשת. וכן לעניין קידושין.  
גמ': ה"ד קרוב לו, קרוב לה?  
אמר רב – ד' אמות שלו זהו קרוב לו, ד' אמות שלה קרוב לה. ה"ד מחצה על מחצה? כגון שהיו שניהם ב' ד' אמות.



שאף בדיעבד שברך בשעת אירוסין ללא עשרה חוזר ומברך במניין.<sup>10</sup>  
 כ' הב"ש (ח): עשרה – היינו לברכה אבל קידושין סגי ב' עדים.<sup>11</sup>

ח"מ (ז): כלומר מלבד שני עידי קידושין צריך עוד שמונה אנשים אף קרובים להיות אצל הברכה.  
 ב"ש (ז): ואם אין עשרה לא מעכב, אבל ברכת נישואין מעכב (לאפוקי הכל בו דס"ל

## אה"ע ל"ה: דיני שליחות לקדושין, ובו ט"ו סעיפים

### הנושאים שבסימן זה:

סעיף ט: שליח שקידש את האשה לעצמו ולא למשלח. 148  
 סעיף י: לא רצתה האישה להתקדש למשלח אלא לשליח. 150  
 סעיף יא: אמר לשליח לך קדש לי אישה, ומת השליח. 151  
 סעיף יב: השליח קידש לו את פלונית, והוא קידש את קרובתיה. 155  
 סעיף יג: לבטל שליחות הקידושין. 155  
 סעיף יד: לבטל בפני השליח. 155  
 סעיף טו: מחלוקת בין המשלח לאישה למי התקדשה. 156  
 סעיף טז: שליח שחזר משליחותו, כשהאישה אמרה שלא קידש אותה. 158

סעיף א: לקדש ע"י שליח, ומצווה בו יותר מבשלוחו. 138  
 סעיף ב: שני שליחים שקדשו אישה א"צ עדים, אם יש כפירת ממון. 139  
 סעיף ג: האם צריך למנות שליח בעדים. 141  
 סעיפים ד-ה: גילה דעתו שחפץ באישה פלונית, או שאביו הירצה לפניו. 144  
 סעיף ו: מי כשר לשליחות קידושין, שליח שממנה שליח. 146  
 סעיף ז: קדש לי במקום פלוני וקידשה במקום אחר. 148  
 סעיף זז: קדש לי והרי היא במקום פלוני, וקידשה במקום אחר. 148

<sup>11</sup> הרב יעקב יוסף זצ"ל: אלמנות צה"ל שחוזרות ונישאות לי החוק מאבדות את הקצבה, לכן יש שעושות חופה וקידושין שלא ברבנות, הדבר אסור, שיכול לגרום לתקלה, אם בעלה יעזוב אותו ותחזור להינשא בלי גט ילדיה ממזרים, והרבנות לא יודעים שהיתה נשואה שנית. כיום ביטלו חוק זה, ויכולה להינשא שנית בלי לאבדה את הקצבה.

<sup>10</sup> הרב יעקב יוסף זצ"ל: ואם יש בחופה רק חילונים מחללי שבת בפרהסייה אי אפשר לברך ברכת התנים.  
 חתן מחלל שבת שקידש את אשתו, יש מחלוקת אם תפסו הקידושין (שמא מחלו לו עוונותיו). ולכן אם לאחר זמן חזרו בתשובה כדאי לחזור ולקדש.

## סעיף א: לקדש ע"י שליח, ומצווה בו יותר מבשלוחו

**סעיף א:** <sup>א.</sup> האיש יכול לעשות שליח לקדש לו אשה, בין אשה סתם בין אשה פלונית, ויאמר לה השליח: 'הרי את מקודשת לפלוני'.

<sup>ב.</sup> (ה"מ כשלא יכול לקדשה בעצמו) אבל אם אפשר לו לקדשה בעצמה, אסור לקדשה ע"י שליח, אלא אם כן מכירה, שמא אחר כך ימצא בה דבר מגונה ותתגנה עליו.

<sup>ג.</sup> ומכל מקום אף על פי שמכירה, מצווה שיקדשה בעצמו, אם אפשר.

כ"כ הטור – כשאפשר לו לקדשה בעצמו אסור לקדשה ע"י שליח אלא אם כן מכירה. ב"י – אבל אם אי אפשר לקדשה בעצמו, כגון שהוא במקום רחוק ואי אפשר לו ללכת למקומה לקדשה – מותר לקדשה ע"י שליח.

<sup>ג.</sup> ב"י: ואע"פ שמכירה מצווה בו יותר מבשלוחו.<sup>12</sup>

### ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "יכול לעשות שליח"

**ב"ש** (א): ולכתחילה אין לעשות שליח לקדש אשה סתם (שמא ימות השליח ויאסרו עליו הרבה נשים, כמ"ש לקמן), וכמ"ש התוס'.

"לעשות שליח"

**פת"ש** (א): כ' בת' נו"ב – איך יכול לקדש אשה ע"י שליח, הרי שליח זה הוי "תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים"

וכ' או"ח, מרדכי והר"פ – אם השליח קידש שלא במניין, יכול לקדשה פעם אחרת בשעת נישואין כדי לברך ברכת האירוסין.

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

<sup>א.</sup> קידושין (מא.): האיש מקדש בו ובשלוחו.

כ' הרמב"ם: ויכול לקדש ע"י שליח, בין אישה סתם (אע"פ שאינו מכירה) בין אישה פלונית.

ב"י – ולמד כן מגיטין (סד.): א"ר יצחק – האומר לשלוחו צא וקדש לי אישה סתם, ומת שלוחו – ה"ז אסור בכל הנשים שבעולם. משמע שאם לא מת מהני שליחות לקדש אישה סתם.

וכ' הטור: ויאמר השליח לאישה: "הרי את מקודשת לפלוני".

<sup>ב.</sup> קידושין (מא.): אמר ר"י אמר רב – אסור לאדם שיקדש אישה עד שיראנה, שמא (אחר הקידושין) יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ואמר רחמנא "ואהבת לרעת כמוך".

<sup>12</sup> כ' המהרי"ק בשם התשב"ץ: קידש ארוסתו ע"י שליח, אין לו לחזור ולקדשה שלא להוציא לעז על קידושין שעל ידי השליח.

## אה"ע – ל"ה

בחירה לחזור מהראשון ולרצות בשני. ע"כ תרצה לראשון משום "טב למיתב טן דו", וע"י קדושי שני תיאסר לראשון והוי חב לאחרים (לראשון).

ג. "שיקדשנה בעצמו"

ב"ש (ב): וכן האב שמקדש ביתו מצווה שיקדשנה בעצמו ולא ע"י שליח (ח' מהרי"ט).

ומה שאנו אין נזהרין שעושין שדוכין ואין חתן רואה הכלה משום דאינו אלא שדוכין, וקודם הקידושין רואה אותה. ולזה עושים סעודה בלילה קודם החופה כדי שיראה אותה (בית הלל).

דלא מהני (שהרי אוסר אישה זו על האחרים), וקי"ל אין שליחות מועילה כשחב לאחרים? וי"ל: כיון שהיא בעלת בחירה והיא רוצה בזה ממילא אין רצונה באחר (ולא הוי חב לאחרים). ול"ד למציאה (שאמר לשליח זכה לי בזה, שזכה) אף שאין רצונו של המציאה להיות של זה! דשם אמרינן מיגו שהשליח יכול לזכות לעצמו יכול לזכות גם לאחרים.

כ' ת' ברית אברהם – לפי זה אישה שספק מגורשת, שהדין שאם קיבלה קידושין מאחר צריכה גט גם מהשני. ה"מ כשקידשה השני מעצמו, אבל אם קידשה ע"י שליח לא מהני שליחות, כיון שחל על האישה קידושי ראשון מספק תו אין לאישה

## סעיף ב: שני שליחים שקדשו אישה א"צ עדים, אם יש כפירת

### ממון

סעיף ב: \*השליח נעשה עד. לפיכך אם עשה שני שלוחים לקדש לו אשה, אין צריך עדים אחרים.

ב. בד"א, כשאין שם כפירת ממון, כגון שקידשה בשטר, או אפילו בכסף והיא מודה שקבלתו אלא שאומרת שלא קבלתו לשם קדושין אלא לשם פקדון, אבל אם יש שם כפירת ממון, שאומרת שלא קבלה מהם כסף (או שטר שיש בו פרוטה) [המגיד משנה], הרי זו ספק מקודשת.

למלווה ע"י שנים).

בממונות: השתא דתקון רבנן שבועת היסת (שני השלוחים שנתנו החוב למלווה, והמלווה מכחיש שלא קיבל החוב – נשבע מלווה שלא קיבל ונשבעים השלוחים שנתנו ופורע שוב הלווה למלווה), ל"א הן הן שולחיו הן הן עדיו (שכל שנוגעים בדבר, שהרי צריכים

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. קידושין (מג.): מחלוקת אם שליח נעשה עד. ואסיקנן דשליח נעשה עד. אמר ר"נ: אמר לשנים צאו וקדשו את האישה, הן הן שולחיו הן הן עדיו, וכן בגירושין וכן בממונות (רש"י – ששלח חוב

## אה"ע – ל"ה

להישבע, אינם עדים).

**ב. כ' הרא"ש:** ירושלמי – א"ר אבין: (הן הן עדין) נראין כשקידש בשטר, אבל קידש בכסף נעשים נוגעים בעדותן.  
א"ר יוסי – כיון שהאמינתם התורה אפילו קידשה בכסף אינו כנוגע בעדותו.  
אמר רבא: בא מעשה לפני רב ועשה שליח עד.

## להלכה: בקידושי כסף

• הרב יהונתן הכהן – אם אין כפירת ממון, שמודה האישה שקיבלה הכסף אלא שטוענת שהוא לפקדון ולא לקידושין, והשלוחים אומרים לקידושין – השלוחים נאמנים ומקודשת. אבל כשהאישה טוענת שלא קיבלה הכסף, שאז השלוחים צריכים להישבע – לא הוו עדים, ואינה מקודשת.  
• הר"ן והרשב"א – בקידושי כסף הוי ספק מקודשת אף שאין הכחשה.  
שדברי רבי יוסי בירושלמי תמוהים, שאף שהתורה האמינה להם מ"מ כיון שתיקנו להם חז"ל שבועה נמצאים נוגעים בעדותם. ואפשר שרבי יוסי שאמר שנאמנים ומקודשת, לעניין להצריכה גט מספק ולא שהיא מקודשת וודאי.  
ואפילו כשאין הכחשה כיון שנאמנות השלוחים נובעת מהודאת האישה שקיבלה הכסף (ואין הכחשה), הוי כמקדש בלא עדים שלא מקודשת (אלא מספק).  
• בה"ג והרמב"ם – פסקו בסתם ששליח נעשה עד, ולא חילקו בין קודם תקנת השבועה או אחריה ובין קידושי כסף לקידושי שטר. משמע בכל גוונא שליח נעשה עד ומקודשת.

כ"ד ה"ה – והטעם שאחרי המחלוקת בירושלמי (ר' אבין ור' יוסי) פסק רבא ששליח נעשה עד. משמע שהלכה כרבי יוסי שאף בקידושי כסף מקודשת.

סיכום: שליח בקידושי כסף

- רבי יונתן הכהן – אם יש הכחשה אינה מקודשת ואם לאו מקודשת.
  - הר"ן והרשב"א – בכל גוונא הוי ספק מקודשת.
  - בה"ג והרמב"ם – בכל גוונא הוי מקודשת.
- ✓ רי"ו: מאחר שיש בזה מחלוקת (כשיש הכחשה) הוי ספק מגורשת.

## ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

ב. **והיא מודה שקבלתו"**

ח"מ (ב): זוהי דעת הרמב"ם שמקודשת וודאי. כ"כ הרא"ש, טור, רי"ו בדעת המרדכי ות' מהרי"ק.  
אבל החלוקים (הר"ן) – ס"ל שאף שהיא מודה שקיבלה הכסף אינם אלא קידושי ספק, כיון שאין העדים נאמנים רק בגלל הודאתה הוי כמקדש בלא עדים. כ"ד הרשב"א. כ"פ הב"ח – דהוי ספק מקודשת. ע"כ ראוי להחמיר אף שהיא מודה דהוי רק ספק. כ"פ הב"ח שכן עיקר, לאפוקי השו"ע שפסק שמקודשת וודאי.  
ואם מתחילה פטר המשלח את השלוחים משבועה (כמ"ש בחו"מ קכא/ט) לא הוי נוגעים והוי קידושי וודאי.  
והב"ש (ג) – כיון שבחו"מ (קכא-ט) הביא דין זה בשם י"א (משמע שיש מחלוקת) – מש"ה לא הוי קידושי וודאי.

**"להורות"**

היום לקבל אישור מהרב לקדש. וכ"מ ממהרי"ל.

וכן המנהג היום שרק הרב מסדר קידושין כדי לחוש להרבה מכשולים. כ"כ בעל כנסת יחזקאל – שדבר זה הוא תקנה מרבני צרפת שהיו בימי ר"ת שגזרו ואמרו שלא יסדר שום אדם קדושין כ"א מי שנבחר לכך.

ט"ז (א): דווקא להורות אבל לסדר קידושין מותר שאין שם הוראה, אבל לסדר גט שיש בו הרבה פרטים אסור אף לסדר. כ"כ הב"ש.

אבל פת"ש (ב) בשם שבוי"י – אף לסדר קידושין לא יסדר. ולהכי כתבה הגמרא "לא יהא לו עסק" שום עסק. ולכן המנהג

## אה"ע נ: בתי זווירין הקדושין והסבלונות, ודיני קנסות, וכו' ז' סעיפים

### הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א: החזרת הקידושין אם חזרו בהם..... 344
- סעיף ב: המקדש את אחותו..... 347
- סעיף ג: השולח סבלונות לחמיו וחזרו בהם, מה חוזר..... 348
- סעיף ג: אם חזרה היא בה הכל חוזר, עשה מסיבה לרעיו..... 351
- סעיף ד: המשדך ביתו ונתן לחתן בגדים, אם נתבטלו חייב להחזיר..... 353
- סעיף ה: המירה אחות המשודכת, נשתטת המשודכת, קלקל המשודך..... 353
- סעיף ו: אסמכתא בקנסות שבשידוכין..... 355
- סעיף ז: קיבלו בקניין ע"מ לכתוב השטרות וחזרו בהם..... 357
- סעיף ח: פסקו קנסות שתנשא לפלוני, והבת לא רוצה..... 358
- סעיף ט: האם היורשים חייבים בקנסות וככו"ב..... 361
- סעיף י: היכן עושים הקידושין..... 362
- סעיף יא: להניח משכון על הקנסות..... 363

### סעיף א: החזרת הקידושין אם חזרו בהם

**סעיף א:** המקדש את האשה, בין שחזרה היא בה ובין שחזר הוא, בין שמת הוא בין שמתה היא או שגירשה – אין (מעות) הקדושין חוזרין לעולם. אפילו קדשה

באלף דינר, הרי הם מתנה גמורה שאין לה חזרה.

ב. ואם היו קדושי טעות, חוזרים המעות. וכן אם היתה ממאנת. וכן אם היו קדושין על תנאי ולא נתקיים התנאי. וכן אם היו קדושי ספק.

ג. (וכל זה לא מייכי אללא מן הארוסין, אצל מן הנישואין, הקדושין חוזרין) [מהרי"ל].

### ❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. ב"ב (קמה.): האם קידושין לטיבועין נתנו (פירוש כשנתן לה כסף הקידושין כאילו נטבעו בים ולא חוזר אליו)? רבי נתן אומר – לאו לטיבועין ניתנו (שאם מתה הכסף הקידושין חוזר). רבי יהודה הנשיא – לטיבועין ניתנו (ואינו חוזר).

### הילכתא:

- א"ר פפא: הילכתא בין שמת הוא או היא בין שחזר הוא: הנדונה – חוזרת, אבל כסף הקידושין – אינו חוזר. חזרה היא – אף כסף הקידושין חוזרים.
- אממר אמר – קידושין לא חוזרים, גזרה שמא יאמרו קידושין תוספים באחותה (פרש"י – שיאמרו קידושי טעות היו ויתירו אחותה). רב אשי אמר: גיטה מוכיח עליה (ולא יתירו אחותה, ולכן כסף קידושין חוזרים). והא דרב אשי בדותא היא, שיש מי שישמע על חזרת הקידושין ולא ישמע על הגט.

### להלכה

פסק הרי"ף: הלכה כאממר שקידושין לא חוזרים שמא יאמרו וכו', בין מת הוא או היא או חזר הוא. כ"פ הרמב"ם – מקדש אישה אפילו קידשה באלף דינר, בין חזרה היא או הוא, בין מתה היא או הוא – אין

הקידושין חוזרים לעולם, אלא הם כמתנה גמורה שאין לה חזרה. כ' ב"ש בשם מהר"מ מלובלין: אממר ס"ל שקידושין לאו לטיבועין נתנו ומדינא היה ראוי לחזור אף כשמת וכ"ש אם היא חזרה בה, אלא מטעם שלא יאמרו מותר באחותה (לטיבועין נתנו).

וכן שיטת מהרי"ל שפסק הרמ"א כאן (ג) שאחר נישואין שאין חשש שיאמרו וכו' הקידושין חוזרים.

### ב. קידושי טעות

כתובות (עו.): אר"נ בר יצחק – אף למ"ד קידושין לטיבועין ניתנו ה"מ קידושי וודאי, אבל קידושי טעות, אם מביא ראייה חוזרים, לא מביא ראייה אינם חוזרים. פירוש 'מביא ראייה' – שמביא הבעל ראייה שהמומים היו לפני האירוסים ולכן הוי קידושי טעות.

### ממאנת

הרמב"ן בשם גאון: אם מיאנה הקטנה כסף הקידושין חוזרים, שהרי (ביבמות קח.) היא מותרת בקרוביו והוא מותר בקרוביה ואין חשש לגזרה שיאמרו נושא אחות גרושתו. אבל אם גירש את הקטנה בגט אסור בקרוביה. כ"כ ח' הרשב"א ונמ"י.

### קידושין על תנאי

**"הם מתנה גמורה שאין להם חזרה"**

ח"מ (ב): אף שלפי האומדן נתן לה ע"ד לכונסה והיה ראוי שיחזרו הקידושין, מ"מ חששו שלא יאמרו קידושי טעות היו ויתירו לו אחותה.

**ב. "קידושי טעות חוזרים המעות"**

ב"ש (ג): היינו מה שהדעת טועה, אבל אם הוא טעות שאין הדעת טועה, כגון המקדש את אחותו – הוי מתנה. כ"כ לקמן. כ' רי"ז בשם הירושלמי: כהן שקידש גרושתו שתקנו חז"ל כתובה דרך קנס, כך קנסו לעניין קידושין שמאבד את כל כסף הקידושין. והנדוניה שחייב עצמו צריך להחזיר לה.

**"וכן ממאנת"**

ב"ש (ד): וטעמו שבממאנת קידושין תוספים באחותה, ומוטב שיאמרו הקידושין תוספים באחותה (הג' מעשה ניסים – שאם יקדש אחותה שלא יבוא אחר וישא אותה ונמצא נושא אשת איש). ולכן הקידושין חוזרין. כ"כ ח"מ.

**"קידושי ספק" (הגמ"ר)**

ח"מ (ד): קשה – בקדושי ספק צריכה גט, א"כ למה קדושין חוזרים ולא חיישינן שמא יאמרו קידושין תופסים באחותה? ע"כ לא כתב הרמב"ן רק קידושי טעות ולא קידושי ספק.

והראיה של הגמ"ר מתירוצו של ר"נ בר יצחק בגמרא אינו, שהרי רמי בר יחזקאל דחה תירוץ זה, ואפשר שר"נ בר יצחק לא סובר כאמימר אף בספק קידושין לא חוזרים המעות.

הגמ"ר: וכן אם היו קידושין על תנאי ולא נתקיים התנאי – כסף הקידושין חוזר.

**קידושי ספק**

מרדכי: לא נפסקה הלכה אם קידושין לטיבועין ניתנו או לא. מיהו ספק קידושין לכו"ע לא ניתן לטיבועין.

כ"מ בכתובות (עו): גבי אם נמצאו בארוסה מומים בעודה בבית אביה, ויש מחלוקת מתי נולדו מומים אלו. על האב להביא ראיה שנולדו אחר אירוסין, ואם לאו צריך להחזיר הקידושין, ועכ"פ צריכה גט דהוי ספק מקודשת (ע"פ תירוצו של ר"נ בר יצחק). מכאן הוכיח המרדכי שקידושי ספק חוזרים.

ג"ד"מ בשם מהרי"ל: קבלתי ממורי

שדווקא באירוסין כסף הקידושין אינו חוזר שלא יאמרו קידושי טעות היו ומותר באחותה. אבל הנשואה דליכא חשש, הקידושין חוזרים. וכן דן הלכה למעשה.

**❖ ענפי הלכה (האחרונים)****א. "וגרשה"**

ח"מ (א): היינו שגירשה מחמת שנאסרה עליו (דהא כשחזר הוא או היא איירי נמי שגירשה), וה"א דליקנסו אותה שתחזיר גם כסף הקידושין, קמ"ל. כ"כ הב"ש.

**"אין קידושין חוזרים"**

ט"ז (א): גזרה שמא יסברו שלא היו שם קידושין ויקח אחות אשתו. ואפילו נתן גט חיישינן שמא אנשים שלא ידעו מהגט וידעו שזו ארוסתו ויתירו אחותה כיון שהחזיר לה הקידושין.

ב. "מן הניסואין הקידושין חוזריו"

(מהרי"ל)

באיזה עניין מיירי המהרי"ל?

■ ב"ש (א): כ' מהר"מ מלובלין – שיטת מהרי"ל ורי"ו אף שמת הוא או נתגרשה חוזר הטבעת, לפי שאמימר (דקי"ל כמותו) ס"ל שקידושין לא ניתנו לטיבועין ולשמא יאמרו לא שייך אחר נישואין.

ובאה"ט (ו) – גם מהר"מ מינץ כתב: ראיתי הלכה מרבתיי שהחזירו כסף קידושין אחר נישואין. וטעמו מה ששווה קידושין יותר מש"פ הוי כמתנה שהתנאה בהם ששמין לה כשחוזרים (כמ"ש סימן צט).

אבל לפי ת' מהרי"ו ות' שי – אף לאחר נישואין כסף הקידושין לא חוזר חוששים שמא יאמרו, ואפילו באישה מורדת לא חוזר.

ולכן דין זה הוי ספקא דדינא.

■ וח"מ (ה): מהרי"ל מיירי דווקא שמת תוך שנתיים ראשונות שהבעל יורש מדינא, אלא שמחמת תקנת ר"ת שאם מתה בשנה שנייה מחזיר חצי הנדוניה שהכניסה לו והבעל מקבל את הסבלונות. וע"ז פסק מהרי"ל שמוהר וקידושין חוזרים. אבל נתגרשה או נתאלמנה הקידושין שלה מתנה גמורה הם.

והקשה הב"ש (ה) על המחבר שהוציא דין מהגמ"ר שכו': לא נפסקה הלכה אם קידושין לטיבועין ניתנו, מיהו בספק קידושין לכו"ע לא ניתן לטיבועין. המחבר הבין – שבספק, קידושין חוזרים אפילו כשיש חשש שיאמרו וכו' (כגון אירוסין).

ולא נראה פירושו – אם היה נפסק שקידושין לטיבועין ניתנו אז המעות לא חוזרים אף כשאין חשש שיאמרו (כגון אחר נישואין), אבל כיון שלא נפסקה הלכה אז בספק לכו"ע לא ניתן לטיבועין כשאין חשש שיאמרו וכו' (כגון אחר נישואין). אבל כשיש חשש, כגון אחר אירוסין, בכה"ג לא חוזרים מעות הקידושין. (ראה שם תירוצו של הב"ש על המחבר).

והפת"ש (א) – ת' חת"ס תירץ, כיון שיש ספק קידושין יש גם מכשול בהפך שאם לא יחזרו הקידושין, מי שישמע שהיה גט יאמר וודאי אסור באחותה, ואם יקדשה אחר יאמרו אינה מקודשת, אף דהוי ספק מקודשת.

וכיון שבין כך ובין כך אי אפשר להינצל ממכשול, עדיף להחזיר המעות שעכ"פ מי שישמע שניהם (החזרת המעות והגט) ידע דהוי ספק.

## סעיף ב: המקדש אחותו

**סעיף ב: המקדש אחותו – המעות מתנה, מפני שהכל יודעים שאין קדושין**

תופסין בעריות ואין זה טועה, אלא גמר ונתן לשם מתנה [לשון הרמב"ם].

קידושין (מו:): המקדש את אחותו –

❖ שורשי הלכה (המקורות)



## אה"ע – ג

ח"מ (ו): כ' הרמב"ם – אם היו קידושי טעות חוזרין הקידושין. וביאר ה"ה – היינו בדבר שהוא טועה וסבר שיהיו קידושין, כגון: שהלך בעלה למדינת הים והגידו לה שמת בעלה ונתקדשה לאחר, ואח"כ בא בעלה שאז א"צ גט מהשני וצריכה להחזיר לו הקידושין שבטעות קידשה, ואחותה מותרת לו.

• רב אמר – המעות חוזרות, שאדם יודע שאין קידושין תוספים באחותו וגמר ונתן לשם פקדון.

• שמואל אמר – המעות מתנה, שאדם יודע שאין קידושין תוספים באחותו וגמר ונתן לשם מתנה. כ"פ הרמב"ם והשו"ע.

❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"ואין זה טועה"

## סעיף ג: השולח סבלונות לבית חמיו וחזרו בהם, מה חוזר

**סעיף ג חלק 1:** א. השולח סבלונות לבית חמיו, בין מרובין ובין מועטין, בין שאכל שם סעודת ארוסין בין שלא אכל, בין שמת הוא בין שמתה היא, או שחזר בו האישה – יחזרו הסבלונות כולם חוץ מהמאכל והמשתה.

ב. וכן מעות וכן כלים מועטים ששלח לה להשתמש שם בבית אביה, אם נשתמשה בהם ובלו או אבדו, אינם משתלמין, אבל אם הוו קיימין, חוזר הכל וגובה אותם בבית דין, שהדבר ידוע שלא שלחם אלא דרך נוי בלבד.

ג. הגה: וי"א לאפילו כדזכר מאכל ומסכה ודזכרים מועטים לאין חוזרים, דווקא כשאכל קסם החתן, ואז אפילו מה שהוא צעין אינו חוזר, אבל אי לא אכל קסם, חוזר הכל [שם טור]...

לא נגבים. ואסיקנא: ל"ד אכל אלא ה"ה שתה.

(שם): אכל או שתה בבית חמיו ומת, הלכה זו העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים לאושא ואמרו: סבלונות העשויים ליבלות אין נגבים ושאינן עשויים ליבלות נגבים.

איבעיא להו: סבלונות העשויים ליבלות ולא בלו מהו? ולא איפשטא.

❖ שורשי הלכה (המקורות)

א. ב"ב (קמו.): משנה – השולח סבלונות לבית חמיו. שלח 100 מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר – אינן נגבים. לא אכל – נגבים.

שלח סבלונות מרובים כדי שיבואו עמה לבית בעלה – הרי אלו נגבים, סבלונות מועטים – אינם נגבים.

גמ': אמר רבא – אבל אכל פחות מדינר

## אה"ע – ג

כ"ד הרמב"ן, רשב"א וכנ"ד הרי"ף והרא"ש.

• אבל הרמב"ם – ס"ל כרבו הרי"י מיגאש דס"ל שיש מחלוקת. לכן: בסבלנות המתקיימים – חוזר אף שאכל. שאינם מתקיימים (מאכל ומשתה) – לא חוזר אף שלא אכל.

סיכום: מתי סבלנות חוזרים?

דברים הכלים		דברים המתקיימים		
לא אכל	אכל לא	לא אכל	אכל לא	
חוזר	לא חוזר	חוזר	חוזר	הר"ן
לא חוזר	לא חוזר	חוזר	חוזר	✓רמב"ם

ב"י: וקי"ל כהרמב"ם והרי"י מיגאש.

ב.✓כ' הרמב"ם: ואפילו הם עשויים ליבלות, אם הם קיימין – חוזר הכל וגובה אותם בבית דין, שהדבר ידוע שלא שלחם אלא דרך נוי בלבד.

נמ"י בשם הרב יונה: ומעות יש להם דין עשויים ליבלות דלהוצאה ניתנו. ה"ה מלבושים וקישורי פשתן עשויים להבלות ואינם נגבים.

### ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

א. "חזן מהמאכל והמשתה"

ב"י: סבלנות העשויים ליבלות והשתמשה בהם בבית אביה – אינם חוזרים (רמב"ם והטור). משמע שאם לא השתמשה בהם חוזרים.

(שם): יתיב רבין קמיה דרב פפא וקאמר

– בין שמתה היא או הוא או שחזר הוא – סבלנות חוזרים, מאכל ומשתה – אינם חוזרים. חזרה היא: אפילו כישא וירקא חוזרים.

אר"ה ברי דרבי יהושע: ושמיין לה דמי בשר בזול (שני שליש מחיר).

פרשב"ם: השולח סבלנות – אחר שקידש אשתו שולח לבית חמיו לכבוד אשתו תכשיטים ומיני פירות וכדי יין, ופעמים אוכל עמה.

אינם נגבים – אם מת הוא או היא או חזר בו ורוצה לגרשה, אינם נגבים שמחמת חיבה שאכל ושתה מחל סבלנות העשויים ליבלות. אבל אין עשויים ליבלות חוזר אף שאכל שם.

סבלנות מרובים – כדי שיבואו עמה לבית בעלה, ה"ה מועטים אם שלחן ע"ד שיבואו עמה לבית בעלה. העשויים ליבלות – קודם נישואין אין נגבים שמחל עליהם בסעודת חתן. שאין עשויים ליבלות – כגון תכשיטי זהב וכסף.

שיטת הפוסקים: סבלנות מרובים חוזרים: הר"ן – אין מחלוקת בגמרא. סיפא: "שלה סבלנות מרובים" שחוזרים בא לפרש הרישא, שמ"ש ברישא "אם אכל שם נגבים" ה"ד במועטים אבל במרובים חוזר בכל גוונא (אף שאכל שם). ומרובים ל"ד אלא מתקיימים אע"פ שהם מועטים ונגבים אע"פ שאכל.

ג. דברים העשויים ליבלות אם אכל שם נגבה, לא אכל לא נגבה, אבל דברים שאינם עשויים ליבלות בכל גוונא נגבה.

ב.

**"וכן מעות"**

ח"מ (ז): כלומר שהוציאה מעות בדברים שאינם של קיימא.

**"אבל אם היו קיימים... גובה"**

באה"ט (ז): כמה דינים

■ ואם אבדו כשהייתה קטנה פטורה מלשלם ואף אביה פטור, אבל אם אבדו כשהייתה גדולה – חייבת.

■ ואם חזר מפני שחמיו לא קיים תנאו שאז חמיו חייב לשלם, משלם אף המאכל והמשתה שנתן החתן (רש"ך).

■ ארוס שבשעת כניסתו לחופה לא רצה לכנוס, אחר שהפצירו בו ובא לקדש אמרה הכלה: כיון שמתחילה לא רצה לכנוס עכשיו אני לא רוצה, ותבע החתן הוצאות החופה – אינה משלמת כלום (שארית יהודה).

■ ה"ה הפוך, שהיא לא נתרצתה ואחר שנתרצתה הוא לא רצה – פטור (רדב"ז).

■ ה"ה ארוס שהיה מכה ארוסתו וחזרה היא בה – אינה חייבת לשלם (מהרח"ש וכנה"ג).

**ג. "וי"א אפילו בדבר מאכל ומסתה"**

ב"ש (ו): כ"ה שיטת רוב הפוסקים החולקים על הרמב"ם, דס"ל שרבין אינו חולק על המשנה.

ולכן: לשיטה זו – אם לא אכל :

■ אם לא אכל, הכל חוזר אפילו חזר הוא, וצריכה לשלם אף דברים העשויים ליבלות.

■ דברים העשוי ליבלות וכן מאכל ומשתה ששלח ואכלם צריכה לשלם פחות שלישי.

■ אם הם בעין ולא בלו לגמרי וראוי למלאכתו ראשונה אינה צריכה לשלם מה

שבלה כמ"ש לעניין נדוניה (צו).

■ מכרה דברים שלא עשויים ליבלות דינה כגזלן שמשלמת כשעת גזילה ואינה פוחתת שלישי.

עוד שם: ואם אכל בדינא וחזר הוא –

■ דברים העשויים ליבלות ובלו – מחל.

■ ואם עדיין לא בלו ספקא בגמרא ולא משלמת, ואם תפס מהני (למ"ד מהני תפיסה בבעיא שלא נפשטה בגמרא).

■ דברים שלא עשויים ליבלות חייבת להחזיר אפילו מכרה.

■ במעות אפילו הרוויחה א"צ להחזיר הרווח (נמ"י).

**שלחו לביתו ואכל, או אכל****השליח?**

שאלות אלו לא נפשטו בגמ'. הרא"ש והטור פסקו – שמספק לא נגבים. אבל נמ"י כתב נגבים כיון שלא אכל בבית חמיו.

שלח סבלנות והשביחו ואח"כ בלו,

האם מחזיר גם השבח?

שאלה שלא נפשטה בגמרא. פסק הנמ"י: להלכה הממע"ה.

אבל דברים שאינם עשויים ליבלות: אם הם בעין גובה עם השבח. הוציאה אותם בלא רשות משלמת מה שהשביח קודם הוצאה. השביחו לאחר הוצאה יחזרו בלא שבח כדין גזלן שמשלם כשעת גזילה.

**"אפי' מה שהוא בעין אינו חוזר"**

ח"מ (ט): בטור משמע אם שלח דברים שעשויין ליבלות בבית אביה צריכה להשתמש בהם, ואם לא השתמשה משמע דחוזרין אף שאכל.

## אה"ע – ס"ב

ברכה חמישית – "שמח תשמח": ברכה זו כוונתה שישמח הקב"ה את החתן ואת הכלה – שנקראים "רעים אוהבים זה את זה", שיהיו שמחים בהצלחה כל ימיהם. "כשמחך יצירך" – ששימח את אדם הראשון שיצר בגן עדן. ובגן עדן גופא איך שהיו "מקדם", היינו קודם החטא.

ברכה שישית – "אשר ברא": נקראת "ברכה אחריתא". והברכה מתייחסת לזווג החתן עם הכלה, והוא שבח שמשבחים את הקב"ה שברא חתונת ודיבוק איש באשה על ידי שמחה וחדוה, ולכן חותמים הברכה ב"משמח חתן עם הכלה" – לשון שמשמעותו היא שמחת איש באשתו. ואילו בברכה הקודמת החתימה היא "משמח חתן וכלה", דאז מברכים את כל אחד מבני הזוג בנפרד שיהיו שמחים לעולם, ויהיו להם סיפוק מזונות וכל טוב. ומשמחת נישואין ממשיכים לשמחת הגאולה "מהרה ישמע וכו' (מתוך ספר ברכות נישואין, הרב מרדכי פרקש).

## אה"ע ס"ג: בעילת מצוה וברכתו, ובו ב' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיף א1: מותר לבעול בתולה בשבת..... 454  
 סעיף א2: בועל בעילת מצווה ופורש..... 455  
 סעיף א3: בדקה לא מצאה דם..... 457  
 סעיף א4: איך נטהרת אחר הבעילה..... 457  
 סעיף ב: ברכה לאחר בעילת בתולה..... 458

### סעיף א1: מותר לבעול בתולה בשבת

**סעיף א** חלק 1: מותר לבעול בתולה בשבת (ואין בו משום חובל ולא משום צער לה

– ח"מ)...

כ"פ בשו"ע או"ח (רפ, ב): מותר לבעול לכתחילה בתולה בשבת ואין בו משום חובל ולא משום צער לה.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

❖ **שורשי הלכה** (המקורות)

כתובות (ז): מהו לבעול בתחילה (בתולה) בשבת? ואמר ליה: אסור. והלכתא: מותר לבעול בתחילה בשבת.

**"מותר לבעול בשבת"**

ט"ז (או"ח רפ, סק"ב): נחלקו הפוסקים – מסקנת הגמרא – מותר לבעול בשבת. כ"פ הראשונים. כ"פ הר"ח והט"ז עצמו.

• אמנם האגודה – מותר ובלבד שיתכוון לבעול בהטיה (שלא יקרע הבתולים). כ"כ הגהות אשרי.

פת"ש (א): כ"כ פני יהושע שיש להקל במקום שנהגו להקל (מכמה טעמים, עיין שם), אבל מקום שנהגו להחמיר אין להקל, אלא אם כן אי אפשר להמתין כגון שמוצאי שבת יהיה סמוך לווסתה.

ב"ש (סד, סק"ה): מותר לבעול – היינו שהיה חופה מבעוד יום, שאם היתה נידה

מבעוד יום בחופה, תלוי הדבר במחלוקת: לפי הרמב"ם – שחופה הוי רק יחוד הראוי לביאה, ונמצא שרק בשבת קונה אותה, והדבר אסור (לפי שאסור לקנות בשבת). ולפי שאר הפוסקים (הרא"ש כתובות פה, ו) – דמהני החופה לקנות (ואין צריך יחוד הראוי לביאה), מותר לבעול בשבת.

שו"ע (או"ח שלט, ה): הכונס את האלמנה לא יבא עליה ביאה ראשונה לא בשבת ולא ב"ט.

וכ' משנ"ב (לב) – טעמו, דבאלמנה וכן בגרושה כיון שהיא בעולה עיקר הקנין לירושתה ולמעשה ידיה היא הביאה ולא החופה ונמצא כקונה קנין בשבת.

**סעיף א2: בועל בעילת מצווה ופורש**

**סעיף א** חלק 2: הבעל את הבתולה, כיון שבעל בעילת מצווה פורש מיד, אפילו היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה. ומיהו אותה בעילה נומר כדרכו באבר חי...

הלילה כולה.

פרש"י: ארבע לילות – לשמש ואפילו רואה אמרינן דם בתולים הוא. הגיע זמנה לראות – ולא ראתה. עד מוצאי שבת – והיא ניסת ברביעי.

✓ **שם** (סה:): רב ושמואל דאמרי תרוייהו: הלכה – בועל בעילת מצווה ופורש. דתניא: חזרו ונמנו בועל בעילת מצווה ופורש. כ"פ עוד אמוראים.

פרש"י: הלכה בועל בעילת מצווה – בין הגיע זמנה בין לא הגיע.

❖ **שורשי הלכה** (המקורות)

**פרישה לאחר הבעילה**

נידה (סד:): מתני' – תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, וניסת, ב"ש אומרים: נותנין לה ארבע לילות, וב"ה אומרים: עד שתחיה המכה.

הגיע זמנה לראות וניסת, ב"ש אומרים: נותנין לה לילה הראשון, וב"ה אומרים: עד מוצאי שבת, ארבע לילות.

ראתה ועודה בבית אביה, ב"ש אומרים: נותנין לה בעילת מצווה, וב"ה אומרים: כל

## שיטות הפוסקים – "ופורש"

● **רשב"א** – בועל בעילת מצוה ופורש אפילו בקטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה. ואף שאין לך מכה גדולה מזו, לא תולים במכה לטהר הדם, דחיישינן שבעל בהטיה ולא היתה מכה (והדם הוא דם נידה), ועוד שבבתולה יש להחמיר שאינו אלא לשעה.

כ"פ הרא"ש – אלא שהביא טעם אחר. לפי שבעילת מצווה מסורה לכל ולא הכל בקיאים בהגיע זמנה לראות או לא. ועוד משום שיצרו של החתן תוקפו. כ"פ רש"י, כ"כ הר"ן בדעת הירושלמי, הראב"ד.

● **אבל הרמב"ם** – רק כשראתה בעודה בבית אביה בועל ופורש, אבל שאר אופנים פסק כמו שכתבה המשנה לבית הלל. כ"כ ב"י לדעת הרי"ף.

ב"י: קי"ל כהרשב"א, ושכן כתבו הראב"ד והרא"ש – שבוועל בעילת מצוה ופורש, בכל גוונא, כן פשט המנהג.

## כיצד פורש?

(שם): רב ושמואל דאמרי תרוייהו: הלכה בועל בעילת מצוה ופורש... א"ל ר' אבא לרב אשי: אלא מעתה – בעל נפש (יחמיר על עצמו) לא יגמור ביאתו (ובטל כלל מפריה ורביה).

**פירש הרא"ש**: בועל כדרכו וגומר ביאתו. ונחלקו האחרונים כיצד פורש:

● **ראב"ד כ'** – שממתין עד שימות האבר ופורש (כמו במי שפירשה אשתו נידה תחתיו), שאם לא כן יציאתו לו הנאה כביאתו (ואסור ליהנות מנידה).

● **ד.ו.הרשב"א כ'** – אין צריך להמתין עד שימות האבר, שהרי דמיה טהורים וביאתו מותרת לגמרי אפילו בשעה שהדם שותת. כ"פ הרא"ש, הרב המגיד בשם המפרשים, סמ"ג, הר"ן והגמ"י בשם הרמב"ן.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)**"ופורש מיד"**

**ב"ש** (ב): משום דחיישינן שמא ראתה דם, אף דתלינן בדם במכה, ואין לך מכה גדולה מזו? תירץ הרשב"א – הא דתלינן במכה היינו כדי שלא תאסור על בעלה אם נמצא ג"פ דם אחר כל ביאה וביאה אבל לא תלינן במכה בכה"ג. והרא"ש תירץ – ביאה דלהכל נמסר מחמירין טפי.

**הגהות מעשה ניסים** (1) בשם דרישת הארי (א): נפקא מינה בין הטעמים: לפי מה שכתב בית שמואל (ג) האם תולים כתם בג' ימים ראשונים של ז' נקיים של כלה: לרשב"א – יש להסתפק (שחושש שראתה דם). ולרא"ש – וודאי תולים שאין כאן חשש דם מהמקור.

וב"ש פסק – שבכלה לא מחמירים חומרה זו. וכן בעלת הכתם שלא ראתה דם אין להחמיר חומרא זו. אלא שהרב מהר"ל צונש דעתו להחמיר משום לא פלוג.

ופת"ש (ג) – בבעלת כתם יש להקל, אבל בדם בתולים יש להחמיר.

**בדי השלחן** (יו"ד קצג, סק"ה): אף שלא הרגישה צער, גומר ביאתו ואף פורש באיבר חי, ולא חיישינן שהוא דם נידה בגלל שלא הרגישה כאב. כן משמע מהב"ח (סוף קפז).

"גומר כדרכו"

ממתין עד שימות, והרשב"א והרא"ש (בי"ד בב"י סי' קצ"ג) שהשיגו על הראב"ד.

ח"מ (ג): לאפוקי מדעת הראב"ד שכתב

## סעיף א<sup>3</sup>: בדקה לא מצאה דם

**סעיף א** חלק 3: ואפילו בדקה ולא מצאה דם, טמאה, שמא ראתה טפת דם כחרדל וחפהו שכבת זרע...

מקילים (הרמ"א יו"ד קצג, א).

### אישה שאין לה בתולים

• מנחת יצחק (ד, נח) – אף אישה שהרופא הוציא לה הבתולים צריך לפרוש ושתספור ז' נקיים. כ"כ זרע אמת – באישה מוכת עץ, ומסתמא יודה אף ברופא שהוציא לה הבתולים.

• אבל מהרש"א (כתובות ד.) – מיקל במוכת עץ, ומסתמא יקל אף כשרופא הוציא לה הבתולים.

לחם ושלמה: אבל הכונס את האלמנה או הגרושה אין צריך לפרוש אחר ביאה ראשונה, אלא אם כן ראתה דם שאז דינה כראתה דם גידה.

❖ **שורשי הלכה** (המקורות)

בעל ולא מצא דם

• ✓ הרשב"א והרא"ש כ': אף שבעל ולא מצא דם, טמאה, שמא ראתה טפת דם כחרדל וחפהו שכבת זרע (כיון שרוב נשים יש להם דם בתולים), כ"כ הר"ן ושכן דעת הגאונים.

• והגמ"י בשם הראב"ד כ' – שיש מקלים. מכל מקום רוב הפוסקים חלקו עליו.

❖ **ענפי הלכה** (האחרונים)

"אפילו בדקה ולא מצאה דם"

ח"מ (ד): ודווקא שגמר ביאתו, אבל אם רק עשה העראה ופירש ולא ראתה יש

## סעיף א<sup>4</sup>: איך נטהרת אחר הבעילה

**סעיף א** חלק 4: <sup>א</sup>וצריכה שתפסק בטהרה ותבדוק כל שבעה. ולא תתחיל לבדוק עד יום חמישי לשימושה, כשאר אשה ששמשה ואחר כך ראתה.

<sup>ב</sup>ונוהג עמה כשאר נדה, לעניין הרחקה, אלא שנדה גמורה אסור לו לישן על מטתה אפילו כשאינה במטה, והכלה מותר לו לישן באותו מטה לאחר שעמדה מאצלו, אפילו בסדין שהדם עליו (ועיין זי"ל סי' קל"ג).

❖ **שורשי הלכה** (המקורות) <sup>א</sup>. איך נטהרת אחר הבעילה?

הרא"ש בשם ת' רבנו האי: כלה בתולה שנבעלה בעילת מצוה נהגת עצמה כל שבעה כנדה, אלא שאין אנו מטמאין משכב שתחתיה בשעת בעילה משום דלאו נדה וודאי היא אלא ספק.

והראב"ד תמה – הרי אין בימנו דיני טומאה וטהרה, אלא כוונתו שאף שבנידה אסור לשכב על מיטתה אף שאינה במיטה, בכלה מותר לישון במיטתה לאחר שעמדה מאצלו, אף באותו סדין שהדם עליו.

### ❖ ענפי הלכה (האחרונים)

"עד יום חמישי לשימושה"

ב"ש (ג): ביו"ד (סימן קצ"ו) הביא בהג"ה דלא תלינן כתם בג' ימים הראשונים של ז' נקיים. אבל כלה י"ל דתולין בכל דבר. אבל המאור הגדול מהר"ר ליב צונש – השיב לי ע"ז תשוב' א' באריכות ודעתו להחמיר משום לא פלוג, כ"כ באה"ט בשם הב"ש להחמיר.

"מותר לישון באותה מיטה"

ח"מ (ו): ביו"ד (קצה, ה) פסק בנידה, שאפילו לישב על מיטתה המיוחדת לה אפילו שלא בפניה אסור, וכאן מותר אף לישון על מיטתה.

✓רשב"א: צריכה שתפסוק בטהרה ותבדוק כל ז' ולא תתחיל למנות עד יום חמשה לשימושה כמו נדה. כ"כ הרא"ש בשם הרב האי והרמב"ם – שצריכה לספור ז' נקיים.

✓וכ' הגמ"י בשם סה"ת: לא תתחיל למנות עד יום ה' לשימושה, משום דחיישינן שתפלוט שכבת זרע ותסתור כמבואר בסימן קצ"ו. כ"ד הרשב"א לעיל. והרמב"ם כתב: אחר שפסק הדם סופרת ז' נקיים.

ונחלקו בדעת הרמב"ם:

הגמ"י – משמע שאינה צריכה להמתין ה' ימים אלא מיד מתחילה לספור ז' נקיים. וכן נראה מהרמב"ן.

והב"י – לא זו כוונת הרמב"ם, אלא בא לומר שצריכה ז' נקיים ולא נחת לעניין ההמתנה.

כ"פ בשו"ע (יו"ד קצג, א): וצריכה שתפסוק בטהרה ותבדוק כל שבעה, ולא תתחיל למנות עד יום ה' לשימושה.

והכל לפי מה שנתבאר ביו"ד (קצו).

ב. קולות בהרחקות

## סעיף ב: ברכה לאחר בעילת בתולה

סעיף ב: <sup>א</sup>ויש אומרים שאחר שמצא בתולים מברך: בא"י אלהינו מלך העולם

אשר צג אנוז בגן עדן וכו'.

ב. (וי"א דאין מצרכין אותה כלל כוס) [רי"ו בשם רבינו ניסים].

א"כ' בה"ג: ברכת בתולים – "בא"י אמ"ה

❖ שורשי הלכה (המקורות)



## אה"ע – ס"ג

**ב"ש** (ד): הקשו דרישה והב"ח על הרא"ש ומרן, הרי הרא"ש פסק שאין לברך שום ברכה שלא הוזכרה בש"ס, איך כאן מברך? והט"ז (ב) כ': שיש לחלק בזה בין אם נהגו כבר לברכה או לא.

מ"מ הרש"ל פסק – שלא לברך ברכה זו. כ"כ ח"מ (ז) – שגם הרי"ף והרמב"ם לא הזכירו ברכה זו ש"מ דלא ס"ל כה"ג לברך ברכה זו.

הב"ח – פסק לברך בלא שם ומלכות ובלא כוס.

**"שאחר שמצא בתולים"**

**ט"ז** (ב): למה לא יברך ברכה זו לפני עובר לעשייתה?

דרישה (ב) – כיון דבעילה ראשונה אינה אלא הכשר מצוה כיון שאין אשה מתעברת מבעילה ראשונה לא מקרי ברכת המצוות להקדימה לעשייה.

ול"ג – שמא לא יוכל לבעול וכן מצינו בסוכה שאין מברכין על השינה דשמא לא יוכל לישן.

ובח"מ (ז) – כ' לתרץ, דלא שייך כאן עובר לעשייתו דמנא ידע דשמרה חוק בטהרה.

**ברכת שהחיינו**

**פת"ש** (ד): כ' מחזיק ברכה (רכג, סק"ה) בשם מור וקציעה – אם האישה הגונה וחביבה עליו יברך שהחיינו. ונראה לי שיברך בלא שם ומלכות.

ילקוט יוסף – בימנו נוהגים שלובש טלית חדשה בחופה ומברך עליה שהחיינו ופוטר כל מצוות הלילה. כ"פ הרב יעקב יוסף זצ"ל – ואם הוא ביום יברך אף להתעטף

אשר צג אגוז בגן עדן שושנת העמקים בל ימשול זר במעין חתום על כן אילת אהבים שמרה בטהרה וחוק לא הפרה ברוך הבוחר בזרעו של אברהם". והביאו הרא"ש וכתב – אפשר שברכה זו תקנוה הגאונים ומסתבר לברכה אחר שמצא בתולים.

**פירש הפרישה** (ג): צג אגוז בגן עדן – אלו ישראל שנמשלו לאגוז, דכתיב "אל גינת אגוז ירדתי", ומרמז גם על הבתולים של בנות ישראל, כמו שלאגוז יש קליפה זו על זו כן בנות ישראל משמרין קליפות בתוליהן.

שושנת העמקים – ישראל נמשלו לשושנה, דכתיב "כשושנה בין החוחים", ומרמז גם על הבתולים, דכתיב "סוגה בשושנים" שהוא גדר קל ואין פורצו, שהרי החתן שאמרה לו כלתה, טיפת דם כחרדל ראיתי והוא פורש.

איילת האהבים – ישראל נמשלו לאיילת האהבים, ורומז גם לבתולים, דמה איילה רחמה צר ובתוליה חוזרים כל פעם, כך גם ישראל מחמירים שמשמרין בתוליהם, ולעולם אינה בלא בתולים עד שתינשא.

**ב"ד"מ** (א) בשם בתולדות אדם וחווה – כ' הר"ן שצריכה כוס של יין ולא יברכה בלא כוס.

**וח"מ** (ח) – ד"מ טעה בהבנת הר"ן, שהר"ן מיירי על ברכת חתנים (שצריכה כוס) ולא על הבעול את הבתולה. וכבר השיגו עליו דרישה והב"ח.

**❖ ענפי הלכה (האחרונים)**

א. **"מברך"**

בציצית. 51.

## אה"ע ס"ד: זמן נישואי בתולה וברכתה, ואלמנה, ואם אינו

רוצה לעשות סעודה, ובו ו' סעיפים

הנושאים שבסימן זה:

- סעיפים א-ב: כמה ימי משתה לנושא בתולה/אלמנה ..... 461  
 סעיף ג: איזה ימים בשבוע נושאים נשים ..... 464  
 סעיף ג: לישא בעולה ביום ה', לישא בתחילת החודש ..... 466  
 סעיף ד: קיום סעודת נישואין ..... 468  
 סעיף ה: לכנוס בתולה/אלמנה בשבת ..... 468  
 סעיף ו: לישא נשים בחול המועד ..... 470

### הקדמה

אצלו הטבע כל מעשה אישה אחרת וכל ענינה דרך זרות, כי כל טבע ברוב יבקש ויאהב מה שרגיל בו, ומתוך כך ירחיק האדם מאישה זרה וייהנה אל האישה הראויה לו.

עיקר הבניין הינו היסוד, אם היסוד נבנה טוב וחזק ההמשך יבנה לגובה בלי בעיות. שנה ראשונה של הנישואים הם מבחינת יסוד, אשר בני הזוג צריכים להשקיע בו

ושימח את אשתו אשר לקח:

פִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בַּצְּבָא וְלֹא יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל דְּבַר נְקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שָׁנָה אַחַת וְשָׂמַח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח (דברים כ"ד, ה).

כתב בספר החינוך: משורשי המצווה... כדי להרגיל הטבע עמה ולהדביק הרצון אצלה ולהכניס ציורה וכל פעלה בלב. עד שיהיה

<sup>51</sup> הרב יעקב יוסף זצ"ל: הטעם שלא נהגים

לברך שהחיינו על אישה החדשה:

(א). הרמ"ה: כיון שעכשיו הוי רק הכשר מצווה, ולא מקיים מפו"ר.

(ב). כיון שאין לא זמן קבוע כמו סוכה ולולב.

(ג). ועוד מי יודע אם 'מצא אישה מצא טוב',

או 'מוצא אני את האיש רע ממוות'.

## שאלות במבוחי הרבנות הראשית

באדיבות ארץ חמדה מכון גבוה ללימודי היהדות ירושלים,  
ולעקיבא כהנא על הקובץ. הזכויות על השאלות שמורות להם

( www.eretzhemdah.org )

### סימן כ"ו:

1. המקדש אישה בחופה האם היא מקודשת? סעיף ב' ועיין סימן נה ח"מ סק"ט, סימן סא פת"ש סק"א.

### סימן כז

1. טלי קידושיך מעל גבי קרקע מהו? ב"ש סק"ג פת"ש סק"ג וסקי"ב, סימן ל' באה"ט סק"ח.  
2. פרט לעניין מה מקישים הויה ליציאה, ולעניין מה לא מקישים והטעם בזה. פת"ש סק"ז (מתקדשת בשטר, שליחות בקידושין, שטר אירוסין לשמה, מחלוקת ריש קידושין על מקדש במחובר לקרקע), ר"ן יבמות (ח ע"א ואבנ"מ לב ה). כתב בכתב ידו ועי' ערוה"ש סימן לח סק"ח לגבי כריתות בקידושין, טלי קידושיך.

3. נתן לאשה כסף קידושיה ולא אמר הרי את מקודשת, האם היא מקודשת? סעיף ג', עיין סימן קלו ב"ש ס"ק א

4. א. אמר לאשה הרי את מקודשת ולא אמר לי האם מקודשת? סעיף ד  
ב. אמר לאשה שנתן לה כסף, הריני נותנו לך בתורת קידושין האם זה נחשב כאומר לי? סעיף ה

ג. אמר לאשה אני נותן לך לקידושין האם היא מקודשת? באה"ט יט  
5. מה הדין באב שקידש בתו וקיבל כסף, ואמר המקדש בלשון "הרי אתה חמי"? סעיף ו  
6. ראובן שנתנה לו אשה דינר, וכשקיבלו אמר לה, הרי את מקודשת לי בהנאה שקיבלתי ממך דינר זה, באיזה אופן תהיה האשה הנ"ל מקודשת לו, ובאיזה אופן לא, הבא לכל הפחות שתי דוגמאות לכל צד. סעיף ט (אדם חשוב, מחלוקת שו"ע רמ"א על נתנה בשתיקה, פת"ש על נתינת פרוטה, ביאור הגר"א סקל"ו – לגבי אמירת הבעל).

### סימן כח

1. קידש אותה בשטר בחוב שהיא חייבת לו או בשטר חוב שאחרים חייבים לו, האם מקודשת? סעיף ז.

2. א. קי"ל דהמקדש במלווה אינן קידושין. מה הדין בהיה לו מלווה במשכון אצלה, והאם יש חילוק בין משכנה בשעת הלואה או אח"כ? סעיף יא  
ב. מה הדין כשקידש במעמד שלשתן בחוב שיש לו אצל אחרים? סעיף יג

## בחינות סמיכה לדיינות

- ג. מה הדין בקידשה בפקדון שיש לו אצלה? סעיף ו
3. קידש במשכון על חוב שיש לו אצל אחרים, האם היא מקודשת ואם יש הבדל בין משכון שלקח מישראל או מעכו"ם. סעיף יב.
4. אישה שנתנה מכוניתה למוסך ובעת התשלום אמר לה התקדשי לי בשכר המלאכה? סעיף טו ברמ"א
5. א. מה הדין בקידשה בשכר מלאכה שיעשה עמה ואם יש חילוק בין שכירות לקבלנות? סעיף טו  
ב. האם אומן קונה בשבח כלי?
6. באר הדינים באורח שלקח מהכיבוד וקידש בו אשה מתי היא מקודשת, ומתי לא ומדוע. יש לפרט. סעיף יז
7. א. מה הדין בשואל חפץ מחבירו, באם הודיעו שרוצה לקדש בו אשה, או לא הודיעו? סעיף יט  
ב. לאה שאלה טבעת מרחל לעונדה לשם קישוט בחופת חברתה, ובשעת הקידושין התברר שלחתן אבדה הטבעת שקנה ועמדה לאה והשאלה לו את הטבעת ששאלה מרחל וקידש בה את הכלה, האם הקידושין היו קידושין או לא? (ומה הדין בשואל חפץ מאשה נשואה וידעה המתקדשת שזה שואל וכיצד נוהגים למעשה?) (3\*)<sup>52</sup>
- סעיף יט'
- ג. קידש אשה בחמץ, האם הקידושין תופסין? האם יש הבדל בין חמץ דאורייתא לחמץ דרבנן, ובין שעות לדאורייתא לשעות דרבנן? (2\*) סעיף כא
- ג. אם עשו תקנה בכל מדינה שרק רבנים מורשים יערכו קידושין ועשה קידושין פרטיים האם הם תופסים? סעיף כא ברמ"א
- ג. אישה שנדרה הנאה מכל מה שיתנו לה שלא בפני פלוני ופלוני ועבר אחד וקידשה האם תופסים הקידושין? סעיף כא ברמ"א
- ג. מהם צדדי הספק בקידושי בכור (שקידשה בבהמת בכור), באם הכהן קדש בו אשה? סעיף כג

## סימן לא

1. המקדש אישה ואמר לה התקדשי לי בחפץ זה ששווה מנה, והתברר ששווה פחות, אבל לא בכדי שיעור אונאה האם מקודשת או לא? סעיף א', פת"ש סק"ג
2. קדשה באבן טובה ואמר לה ששווה מנה שצריכה שומה, ושמוה אחרי הקידושין האם היא מקודשת? ב"ש סק"א

<sup>52</sup> הערה: כשמופיע \* - פירוש כמה פעמים הופיעה שאלה במבחנים קודמים. דוגמא: \*3 - שאלה זו הופעה 3 פעמים בבחינות קודמות.

## בחינות סמיכה לדיינות

3. אמר לה התקדשי לי בחפץ זה ששווה פרוטה, ושמו אותו והתברר שאינו שווה פרוטה:

- א. האם חוששין שמא שווה פרוטה במקום אחר? (2\*) סעיף ג' ועי' פת"ש סק"ג
  - ב. אם החפץ הוא דבר שאינו מתקיים מה דינם של הקידושין ואם כן מה הטעם לכך? סעיף ג
  - ג. אם קידשה אחר קידושין גמורים מי יגרש ומי יקיים מה הטעם בזה? סעיף ד'
  - ד. קידשה גם השני בפחות השווה פרוטה מה דינם אז? תן דוגמא לכך ממקום אחר? ח"מ סק"י ב"ש סק"ח, ב"ש טו סק"א
  - ה. מתי אנו אומרים שהיא נאסרת לשניהם ומה הטעם בזה? סעיף ד ברמ"א
- ו. ילדה מהמקדש השני לפני שהתגרשה מהראשון מה דינו של הוולד ומה ההבדל בזה בין שיטת הר"י ושיטת הרמב"ם? ח"מ וב"ש סקי"א

## סימן לב

1. א. שטר קידושין שכתבו בכתב ידו האם מקודשת והאם זה תלוי בעדי מסירה כרתי או עדי חתימה כרתי. סעיף ד' ברמ"א
- ב. קידש בשטר של איסורי הנאה. מה הדין? סעיף ד' ברמ"א, ועיין סימן כח סעיף כא

## סימן לה

1. קיי"ל שאפשר לעשות שליח לקדש ולגרש, הן ע"י האיש והן ע"י האישה. האם יש הבדל בין שליח האיש לשליח האשה או בין קידושין לגירושין. האם יש הבדל בין קידושי כסף לקידושי שטר (6\*) סעיף ג' עיין גם סימן קמא, סעיפים ח, יא
2. מי שאמר לחברו שרצונו לקדש אישה פלונית והלך חברו בלי ידיעתו וקדשה לו האם הקידושין תופסים? סעיף ד
3. האם שליח לקידושין עושה שליח (2\*). סעיף ו' ועיין גם סימן לו סעיף ה'
4. א. מינה את חברו בכתב לקדש לו אישה או לגרש ושלח את הכתב ע"י גוי האם היא מקודשת? \*3 סעיף ו' עיין בסימן קמא סעיפים, יד, לה
- ב. עשתה האישה שליח בכתב לקבל לה קידושיה או גירושיה האם מועיל? רא"ש גיטין פרק ז, אות כ
5. מה ההבדלים בהלכה בין שליח להולכה לשליח לקבלה בגרושין וקידושין: ( א. עדים כנ"ל, ב. שליח להולכה עושה שליח. ג. ר"י מיגאש, שבהולכה כשר עבד. ד). שליח לקבלה לא יכול לעשות שליח, חצר חלקו על הב"י שלא מגורשת לגבי שליח קבלה, אבל אם שליח הולכה נתן גט בחצרו ומכר - פת"ש שמועיל ).

## בחינות סמיכה לדיינות

## סימן לז

1. האם חייב האב לפדות את בתו הקטנה? פד"ר י עמוד 222
2. אב ששלח שליח לקדש את בתו, האם צריך לעשותו בעדים? סעיף ז' וסעיף יד ברמ"א
3. א. האומר לשלוחו צא וקדש לי אישה ומת השליח האם מותר לו לישא אישה אחרת ומתי? באר טעם הספק הזה. סימן ל"ה סעיף יא  
ב. בעל ששלח גט לאשתו על ידי שליח ומת השליח, האם מותר לו לישא אישה שנייה ואין בזה משום חדר"ג. סימן א פת"ש סקי"ח  
ג. קטנה שהלך אביה למדינת הים האם מותר לה להינשא ואם יש נפק"מ בדין זה לדין של סעיף א' בשאלה זו. סעיף י"ד ועיין סימן לה ב"ש סק"ל  
ד. קטנה שקידשה אביה ומת ונכנסה לחופה האם היא נשואה מדאורייתא? סעיף יג
1. א. קטנה שהלך אביה למדינת הים וקידשה עצמה מה דינה? סעיף יא  
ב. אם אח"כ שמע אביה ונתרצה, האם היא מקודשת למפרע או רק משעת שמיעה, ומה הדין אם נתעכלו המעות?
2. א. קטנה שהלך אביה למדינת הים והשיאוה אמה ואחיה, האם תפסה הקידושין מדרבנן, וצריכה מיאון? סעיף י  
ג. באם לא תפסו קידושין, האם מפרישים אותם או שיכולים לחיות ביחד?  
ד. מה הדין שבא האב ומוחה, האם אסורים זל"ז או יכולים לחיות ביחד? רמ"א  
ה. ומה הדין בקיבל אביה קידושין מאחר ועדיין היא קטנה מי צריך לגרשה? רמ"א
3. אישה שגרשה בעלה ועשה הסכם שהאם תטפל בבנות לזונן ולגדלן ולהשיאן וקבלה קידושין עבור הבנות בקטנותן האם חלו הקידושין ואם כן האם מדאורייתא או מדרבנן? סעיף יד
4. אמר שתי בנותיך מקודשות לשני בני, שהדין הוא שאסורות לשני בניו, כיון שאין ידוע לכל אחד מי קידש, האם כופין אותו לגרש? סעיף ט"ז ברמ"א
5. אישה שאומרת נתקדשתי ואין יודעת למי, האם מישהו יהיה נאמן לומר אני הוא, ואם עד אחד טוען מיהו המקדש האם הוא נאמן? סעיף כד
6. האב שאמר קידשתי את בתי ואחר כך קידשה לאחר מה דינה? ומה הדין אם טוען שקידושי הראשון היו בפסולי עדות או שטוען שהתגרשה מן הראשון מה הדין. (2\*)  
אב שאמר קידשתי את בתי, האם מועילה אמתלא? (2\*) סעיפים כה-כו ועיין סימן מז פת"ש סק"ב
7. א. האב שאמר על בתו, קדשתיה וגרשתיה, באיזה אופן הוא נאמן, והבת תהיה פסולה לכהן ובאיזה אופן תהיה מותרת לכהן. סעיף כה - כו  
ב. באיזה אופן הבת תהיה אשת איש ובאיזה אופן תהיה מותרת לכל העולם ודינה

## בחינות סמיכה לדיינות

כפנויה. סעיף כה

## סימן לח

1. האם יש אונס בקידושין? סעיף א. עיין אבני מלואים סק"א, ועיין סימן קמד פת"ש סק"ג
2. פרט מה הן הלכות התנאי?
3. האם בתנאי קודם למעשה, האמירה צריכה להיות קודם או הכל תלוי כשהמעשה לא יהיה קודם? ב"ש סק"ב
4. ראובן קידש אשה על תנאי ואמר לה בזה הלשון, על מנת שתבעלי לפלוני, האם תנאי זה אפשר לקיימו? סעיף ד
5. א. קידש אישה בתנאי שיראה לה דירה והראה לה את דירתו שכולה ממושכנת האם היא מקודשת? סעיף יח, ברמ"א, פת"ש סק"ג  
ב. קידש את האשה בתנאי שיראה לה קרקע לדירה והראה לה קרקע שחכר מימנה ל מקרקעי ישראל, האם האשה מקודשת? ב"ש סק"ב
6. אמר לאשה התקדשי לי בדינר זה אחד, ונמצאו שניים האם מקודשת? ב"ש סק"ה
7. האם צריך עדים או אמירה או גם בלי שום אמירה אלא רק עשה מעשה שמוכיח ביטול התנאי האם מועיל? סעיף לה
8. האם מועיל תנאי בחופה? סעיף לה, עיין ב"ש סק"ח לגבי כנס ולא בעל
9. האם בקדושי ביאה מועיל תנאי? ט"ז סק"ג, סעיף לה, סימן קנו סעיף ד'
10. קידש אישה בתנאים של ממון לטובתו או לטובתה או מומין או נדרים האם יכול לוותר על התנאי? סעיף לח
11. ויכוח בין בעל לאישה האם נתקיים התנאי, מי נאמן? סעיף לט

## סימן לט

1. א. המקדש אשה סתם ונמצאו בה מומין, האם הקידושין תקפים? האם יש איזה חילוק בדבר? (2\*) סעיף ה' ועיין סעיף א' לגבי מומים בגלוי
- ב. קידש אשה ונמצאו בו מומין – מה הדין? (2\*) אוצר הפוסקים אות טז
2. אישה שהייתה נכפית בקטנותה ונתרפאה ולאחר מכן נישאה לראובן ע"מ שאין בה מומין, ולאחר זמן נודע לבעל שהייתה נכפית בקטנותה כנ"ל האם הקידושין תופסים או לא? ח"מ סק"י
3. מה הדין אם הטעות היתה באיסור, הוא חשב שהיא אלמנה והוא כהן והתברר שהיא גרושה, האם בטלו הקידושין פת"ש סק"ד